

Prioritering sjukvård

 Budget 2024

Med plan för 2025–2026

Västra Götalandsregionen

Sverigedemokraterna

"Den levande generationen bör ej förstöra vad de tidigare generationerna hopbragt till de efterlevandes gagn."

- 1953 års kommunallag

Prioritera välfärden

"Konsten att lära sig av en kris, där tanken är att en kris kan ses som en möjlighet att lära sig och utvecklas och som ett steg i organisationens evolution"

- C. Roux-Dufort, 2000, *Is crisis management only a management of exceptions.*

Med detta i åtanke ska de extremt tuffa ekonomiska förutsättningarna för budgeten 2024 inte enbart ses med negativa ögon utan möjlighet och tillfälle till förändring, effektivisering och förbättring av vår överadministrativa organisation.

Svensk hälso- och sjukvård står inför stora utmaningar råder det ingen tvekan om, speciellt med de demografiförändringar och den framtida personalbristen som oundvikligen kommer att drabba oss. Sverigedemokraterna i Västra Götalandsregionen, anser att om vi ska klara av detta måste vi våga tänka nytt.

Det inkluderar att vi måste börja med att se över våra kärnuppdrag, vad det är som vi ska tillhandahålla invånarna för den regionskatt som de betalar. Här måste vi vara krassa men samtidigt realistiska. Varje donation till olika, många gånger oviktiga och olönsamma projekt som vi betalar till skapar samtidigt oönskad administration, informationsinhämtning, bedömningar, beslut och uppföljningar.

När det kommer till vårt definitiva kärnuppdrag, sjukvården så kommer det att krävas att vi måste våga investera i att vara proaktiva istället för reaktiva. Många folksjukdomar kan upptäckas och förebyggas i ett tidigt skede vilket sparar både resurser och mänskligt lidande.

Nu kavlar vi upp ärmarna och ser positivt på framtiden där vi tar bort onödig administration, slutar slösa med skattemedel och framför allt blir proaktiva för att bidra till en friskare befolkning.

Håkan Lösnitz
Gruppledare
Sverigedemokraterna

Innehåll

1	Inledning.....	6
1.1	Om budgeten och dess roll i styrmodellen.....	6
1.2	Den nya politiska organisationen.....	6
1.3	Långsiktighet i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen 7	
1.4	Nämnders och styrelser fortsatta arbete med budgeten.....	8
1.5	Budgetens långsiktiga mål.....	8
1.6	Uppföljning av budgeten	8
2	Västra Götalandsregionens verksamhet.....	8
2.1	Hälso- och sjukvård.....	9
2.2	Regional utveckling	20
2.3	Infrastruktur och kollektivtrafik	26
2.4	Kultur	33
3	Västra Götalandsregionens ledningsfunktioner.....	40
3.1	Regionstyrelsen	40
3.2	Fastigheter	41
3.3	Stöd- och servicefunktioner	42
3.4	Styrning av inköp.....	42
3.5	Säkerhet och beredskap.....	43
3.6	IT och digitalisering.....	44
4	Västra Götalandsregionens medarbetare	45
4.1	Övergripande arbete och inriktning	45
4.2	Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin	46
5	Hållbarhet.....	49
5.1	Uppdatera miljöbokslutet	49
5.2	Prioriteringar i arbetet med mål för social hållbarhet.....	49
6	Västra Götalandsregionens ekonomi.....	50
6.1	Ekonomisk utblick	50
6.2	Skatteintäkter och statsbidrag	51
6.3	Kapitalförvaltning.....	52
6.4	Verksamheternas ekonomiska situation och prioriterade utmaningar	52
6.5	Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden.....	54
6.6	Investeringar	54

6.7	Pensionsåtagandet.....	55
6.8	God ekonomisk hushållning.....	56
7	Ekonomitabeller.....	58
7.1	Resultaträkning.....	58
7.2	Balansräkning.....	59
8	Beslutspunkter.....	60

1 Inledning

1.1 Om budgeten och dess roll i styrmodellen

Budgeten är den medellångsiktiga prioriteringen och konkretiseringen av de måldokument och planer som regionfullmäktige har antagit. Budgeten förmedlar vidare den strategiska inriktningen för Västra Götalandsregionen under den kommande treårsperioden och utgör ett underlag för operativa vägval i den fortsatta planeringsprocessen via uppdrag, detaljbudgetar och verksamhetsplaner.

Den budget regionfullmäktige antar utgör ramverket för regionens verksamhet. Budgeten anger inom vilka gränser verksamheten för det aktuella året ska bedrivas. Politiken sätter ambition, mål (utöver redan antagna mål som återfinns i regionens styrdokument) och ekonomiska ramar för regionen.

I del A i reglementena framgår nämnder och styrelsers förhållningssätt till olika ramverk. De anges i ordning utifrån dess relevans och aktualitet för verksamheten.

Styrelsen/Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde

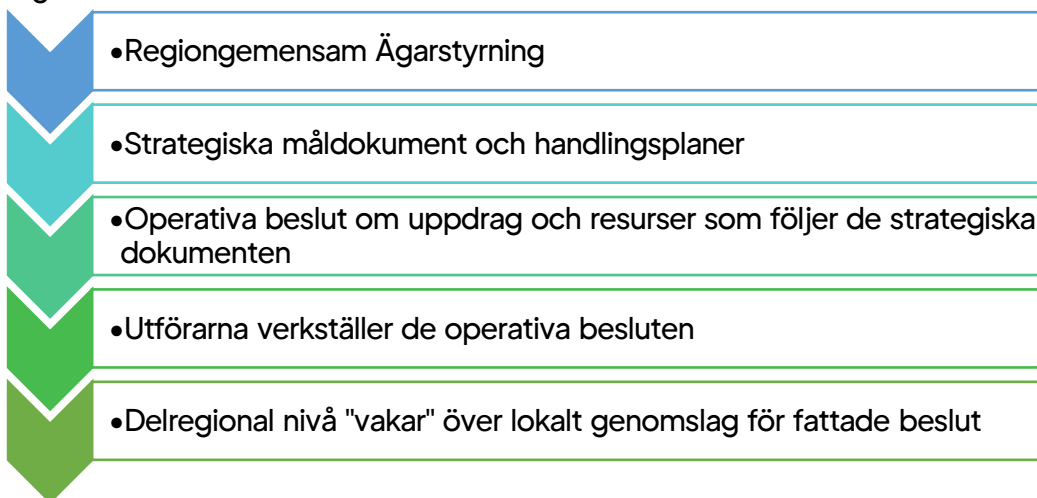
- a) följa vad som anges i lag eller annan författning
- b) följa det fullmäktige i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut har bestämt att Styrelsen/Nämnden ska fullgöra
- c) verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.
- d) följa de riktlinjer, rutiner och anvisningar som regionstyrelsen lämnar i sin roll att samordna och ha uppsikt över Västra Götalandsregionens verksamheter

1.2 Den nya politiska organisationen

Utgångspunkten för den nya politiska organisationen var en tydligare styrning, färre regionala aktörer involverade samt renodlade ansvar och roller med syfte att skapa effektivitet, tydlighet, helhetsperspektiv och ökad synergi. En ökad tydlighet och genomslag för den strategiska inriktningen och mer långsiktighet i planeringen av verksamheten har varit centrala delar när organisationen utformades, särskilt inom hälso- och sjukvården. Det kommer ta tid för den nya styrningen att komma på plats då det krävs nya arbetssätt och metoder.

Styrningen i den nya politiska organisationen utövas i fem nivåer:

Figur 1

Figur 1. styrningsmodell för den nya politiska organisationen

Även om styrningen kan ses som sekventiell innebär ju inte att allt arbete och alla beslut fattas i en förutbestämd ordning. Vad gäller uppföljningen är huvudinriktningen att varje "nivå" följer upp det verksamheten är ansvarig för, förutom regionstyrelsen som ska rapportera till regionfullmäktige samt utöva sin uppsynsplikt.

1.3 Långsiktighet i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen

Fokus i arbetet med budget och uppdrag samt överenskommelser har i stor utsträckning varit på kommande verksamhetsår. Därmed har planering och åtgärder ofta skett med ett kortsiktigt perspektiv. Den nya politiska organisationen syftar bland annat till att flytta fokus till mer strategiska frågor med ett ökat långsiktigt perspektiv. Det innebär att styrelser och nämnders flerårsplanering med budget och genomförande av givna uppdrag, både den ekonomiska och verksamhetsmässiga, ska ges ett större utrymme. Bland annat ska anpassningar av verksamhet utföras till givna uppdrag, ekonomiska resurser och inriktning ska beskrivas i flerårsplaneringen.

För att få mer långsiktighet i planeringen är inriktningen att fasa ut den ettåriga budgeten för utförarstyrelserna. Uppdrag och ekonomiska förutsättningar ska i stället utgå från flerårsplaneringen. Under 2023 och 2024 ska styrning och interna regelverk anpassas efter den nya ordningen.

1.4 Nämnders och styrelsers fortsatta arbete med budgeten

Nämnder och styrelser ska bryta ner de mål och inriktningar som regionfullmäktige ger i denna budget och planera sin verksamhet i linje med dessa där det är tillämpligt. Regionstyrelsen ska, under sin uppsiktsplikt, följa hur nämnders och styrelsers arbete fortskrider med genomförande av budget 2024 med planer för 2025 och 2026.

1.5 Budgetens långsiktiga mål

Budgeten, som det viktigaste styrmedlet, visar inriktningen för Västra Götalandsregionens verksamheter avseende förväntningar och allokering av resurser. Det är Sverigedemokraternas avsikt att ge våra verksamheter tydliga och uppnåeliga mål samt tillräckliga resurser för att nå dit. De förslag som vi lägger på omfördelning av resurser inom regionen kommer att ske under en flerårsplan för att möjliggöra att verksamheterna hinner anpassa sig. Ingen organisation mår bra av osäkerhet och volatila ekonomiska förutsättningar. Sverigedemokraterna kommer därför agera för att hålla en konstant och förutsägbar linje vad gäller indexuppräkning, effektiviseringskrav, överskottsmål samt prioriteringar.

1.6 Uppföljning av budgeten

I enlighet med det övergripande ramverk för budgetprocessen i VGR (diarienummer RS 2019-05408) ska koncernkontoret i god tid lämna anvisningar för:

- hur uppföljning av regionfullmäktiges budget ska läggas upp
- regionstyrelsens fördjupade granskning av budgethandling
- samt andra styrande dokument ska läggas upp.

2 Västra Götalandsregionens verksamhet

Västra Götalandsregionen bedriver sin huvudsakliga verksamhet inom nedanstående fyra områden. Grunden för ambitionerna och inriktningen inom dessa utgår från de strategier och planer som fastslagits inom respektive område. Det är utifrån dessa som mål, ambitioner, aktiviteter och åtgärder ska planeras och riktas mot.

2.1 Hälsa- och sjukvård

Sverigedemokraterna prioriterar en hög kvalitet i hälso- och sjukvården. Vi vill att regionen erbjuder de senaste behandlingsmetoderna, modern teknik och effektiva läkemedel för att bota, lindra och förebygga sjukdomar. Det är viktigt att sjukvården kontinuerligt utvecklas och att både fysiska och psykiska sjukdomar behandlas. Vi vill ge patienter kvalificerad vård från födseln till livets slutskede. Sjukvården är en grundläggande del av samhällskontraktet och regionens invånare ska få tillgång till en tillgänglig och högkvalitativ vård. För att den skattefinansierade sjukvården ska ha legitimitet måste den klara av vårdgarantin som är en lagstadgad rättighet.

Sjukvården i Västra Götalandsregionen står inför utmaningar som till exempel hjärt- och kärlsjukdomar, psykisk ohälsa, stroke, cancer och diabetes. Dessa sjukdomar påverkas av levnadsvanor som fysisk inaktivitet, ohälsosamma kostvanor, tobaksvanor, riskabel alkoholkonsumtion och stress. För att minimera behovet av sjukvård är det viktigt att investera i förebyggande hälso- och sjukvård så folksjukdomar upptäcks och förebyggs i ett tidigt skede.

Debatten i Västra Götalandsregionen har kretsat kring att ställa kortsiktiga krav på sjukhusförvaltningarna och kostnadseffektivitet genom att hålla en budget i balans vid varje årsbokslut. Detta har resulterat i kortsiktiga besparingar som i praktiken inneburit begränsad tillgång till vård, bristfällig kvalitet och centralisering av utbudspunkter. Här menar Sverigedemokraterna att ledarskap och åtgärder ska ha ett långsiktigt fokus på ökad kvalitet och regional spridning.

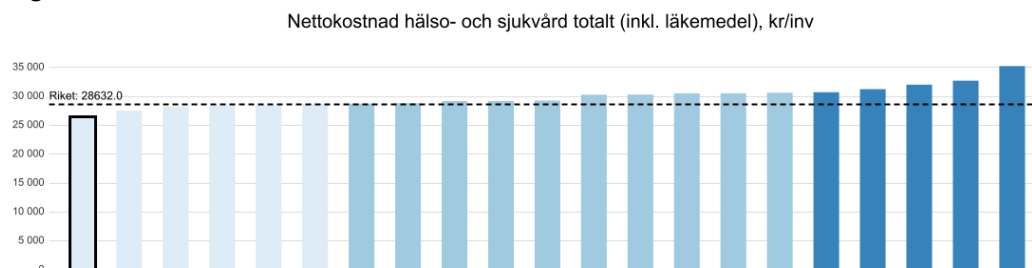
Vid en jämförelse med övriga regioner är Västra Götalandsregionen den region som lägger minst ekonomiska resurser på hälso- och sjukvården per invånare. Sjukhusen brottas årligen med underskott och utebliven effekt av åtgärdsplaner. Sverigedemokraterna konstaterar att hälso- och sjukvården är underfinansierad i jämförelse med övriga regioner. I vårt budgetförslag allokera vi därför om resurser till hälso- och sjukvården på bekostnad av kultur och regional utveckling där regionen gör mycket mer än vad lagen kräver och lägger mer resurser per invånare än övriga regioner i riket.

Tabell 1

	2018	2019	2020	2021
Riket	26 744	27 495	27 218	28 632
VGR	25 651	25 875	24 992	26 477

Tabell 1. Jämförelse riket/Västra Götalandsregionen: Nettokostnad hälso- och sjukvård totalt (inkl. läkemedel), kr/invånare.

Figur 2

Figur 2. Jämförelse per region: Nettokostnad hälso- och sjukvård totalt (inkl. läkemedel), kr/invånare år 2021. Västra Götalandsregionen i den vänstra markerade stapeln.

2.1.1 Strategi för hälso- och sjukvården

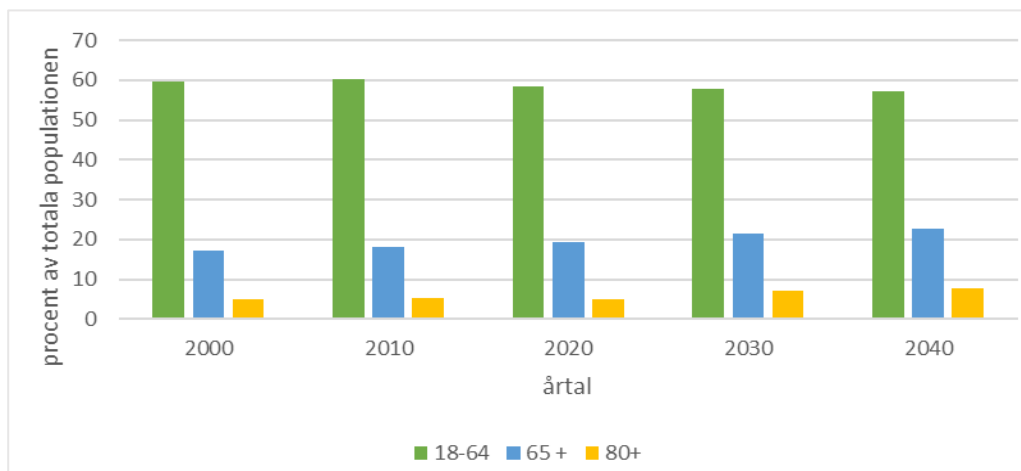
VGR är med svenska mått mätt en stor region sett till befolkningsantal och verksamhetsstorlek. Vi har en blandad geografi med storstad och landsbygd, stora industrier och småföretagare samt goda utbildningsmöjligheter. Vi har mycket som borde ge oss goda förutsättningar sett till personalförsörjning och skatteintäkter. Samtidigt har regionen stora utmaningar när det gäller demografi, kompetensförsörjning och tillgänglighet.

Demografin i Sverige håller på att förändras. I hela landet ses liknande mönster där andelen population över 65 år (speciellt gruppen 80 år och uppåt) ökar samtidigt som andelen i arbetsför ålder (18–64 år) minskar (se figur 3 samt figur 4, sidan 13). I storstaden Göteborg är den demografiska utvecklingen avvikande då det är en större inflyttning av arbetsför befolkning. Vilket i sin tur skapar utmaningar i att erbjuda likvärdig vård i stad och landsbygd. Det kommer krävas tydligare prioriteringar avseende det offentliga åtagandet inom hälso- och sjukvården.

Förändringarna för att nå ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem utgår från följande interna visioner, mål och strategier: Vision Västra Götaland -Det goda livet, Strategi för omställning av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027, Handlingsplan 2020–2027 Västra Götalandsregionen ska bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Även införandet av det nya journalprogrammet Millenium är en viktig del i arbetet för att nå målen för regionens arbete inom hälso- och sjukvård.

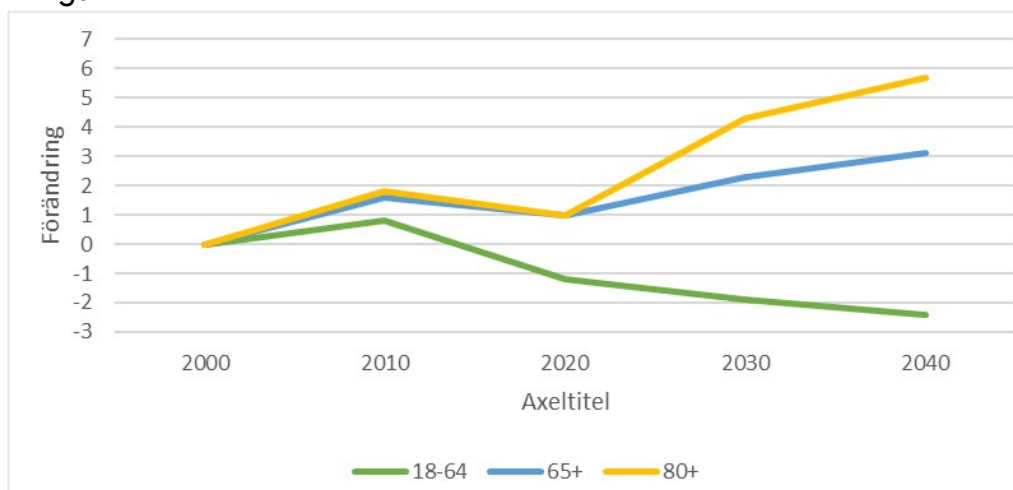
Hälso- och sjukvårdssystemet sträcker sig idag utanför regionens ramar, kommunerna har ansvar för omsorg samt är en viktig del i folkhälsoarbetet. Du som patient kan även välja vårdalternativ utanför din egen region eller ett privat vårdalternativ. Därför krävs det nära samarbete med olika aktörer i samhället.

Figur 3

Figur 3. Visar på förändringen över tid där år 2000 är utgångspunkten vilket är detsamma som noll.

Figur 4

Figur 4. visar den ovan nämnda demografiska förändringar samt prognosen för utvecklingen fram till 2040 i Västra Götalandsregionen.

2.1.2 Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin

Omställningen av hälso- och sjukvården

För att vi ska kunna möta dagens och framtidens behov måste vi förändra vårt arbetssätt. Vi behöver tydliga prioriteringar samtidigt som vi alltid sätter individens bästa i första rummet. Att vårdas på sjukhus idag med alla de medicinska och tekniska framgångarna är resurskrävande. Effektiviseringar,

prioriteringar, samverkan och nytänkande är några av nyckelfaktorerna för att maximera våra begränsade resurser. En stor omställning av vården är under införande. För att nå en ny framgångsrik hälso- och sjukvård arbetar VGR parallellt inom de fem nämnda definierade områdena (se figur 1, sidan 9).

Nära vård i omställningen av hälso- och sjukvården är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. Nära vård syftar till att skapa en bredare tillgänglighet som även gör det enklare för individer att utöva egenvård samt att nå sjukvårdspersonal. En viktig del i att skapa tillgänglighet är till exempel att kunna erbjuda digitala möten mellan patient och sjukvårdspersonal samt möjliggöra fokus på förebyggande vård.

Förhoppningen med nära vård är inte bara en friskare population men även att våra vårdresurser ska användas mer effektivt och därmed räcka till fler

Kärnan i nära vård är ett personcentrerat arbetssätt som utgår från individens behov och förutsättningar. Det innebär att vi involverar och anpassar insatserna efter patienten och tar vara på patientens styrkor och stöttar i dess svagheter.

På Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) hemsida kan du läsa om följande framgångsfaktorer för den nära vården:

- Samverkan mellan kommuner och regioner.
- Användning av ny teknik för att utveckla arbetssätten i hälso- och sjukvården och omsorgen.
- Satsning på utveckling av egenvård, inte minst för kroniskt sjuka patienter och för att förhindra att fler drabbas av kronisk sjukdom.
- Att personalen kan medverka i utvecklingen av e-tjänster, har digital kompetens och börjar arbeta på nya sätt.
- Att personcentrering är vägledande både som förhållningssätt och arbetssätt i organisationen.
- Satsning på kompetensförsörjning som stödjer omställningen mot nära vård, där förmåga att arbeta över traditionella gränser, kommunicera och jobba preventivt och proaktivt är viktiga delar.

(källa: [Omställning till Nära vård | SKR](#))

Från reaktiv till proaktiv – Hälsufrämjande hälso- och sjukvård

I takt med en åldrande befolkning och det ökade vårdbehovet i kombination med en minskande andel av arbetsför befolkningen menar vi att det är av stor vikt att regionen ökar ambitionen i förebyggande hälso- och sjukvård. Regionen och dess medborgare har stora vinster att göra i tidigt upptäckande av till exempel folksjukdomar som diabetes, högt blodtryck och vissa cancersjukdomar.

Vi ser ett behov av att särskilja ersättningen för hälsofrämjande och förebyggande insatser i ersättningsmodellen för vårdcentralerna för att därigenom få större möjlighet att följa upp insatserna.

I detta budgetförslag ger vi i uppdrag att under en treårsperiod utreda och implementera en helt ny reform där enklare hälsoindikatorer som till exempel blodsocker, puls och blodtryck mäts regelbundet.

Västra Götalandsregionen måste arbeta mer proaktivt, förebyggande, för att skapa en långsiktigt hållbar folkhälsa. En viktig del i arbetet är att tidigt identifiera folksjukdomar. Genom tidig identifiering kan vi sätta in enklare egenvårdande insatser som till exempel kunskaper gällande kost och fysisk aktivitet. Att arbeta med hälsofrämjande hälso- och sjukvård skulle minska belastningen långsiktigt på primärvården i allmänhet och slutenvården i synnerhet.

Geriatrisk specialistkompetens

Med anledning av en förändrad demografi måste regionen ta ett ansvar för det förändrade behovet. Sverigedemokraterna satsar på att inrätta äldrevårdsmottagningar inom primärvården som är specialutformad för vård av just äldre. Detta är något som har genomförts som pilotprojekt i Region Skåne och Region Östergötland som har genomfört pilotprojektet - Riktad primärvård för äldre. Pilotprojektet resulterade i 17 procent minskning av antalet vård dagar inom slutenvården för personer över 75 år.

I Uppsala har alla vårdcentraler en äldremottagning, VIP-mottagning för äldre, där personer över 75 år får hälsosamtal, fast läkare, äldre-koordinator och direktnummer till mottagningen.

Äldre personer har ofta ett annorlunda behov gentemot övrig population, det handlar om samsjuklighet och andra behov som till exempel närings- och nutritionsbehov. Det finns ett stort behov för mottagningar och personal med geriatrisk specialisering sett till de demografiska förändringarna i samhället.

Fetma bland barn och unga ska minska i Västra Götaland

Fetma bland barn är ett ökande problem vilket kan orsaka stora medicinska behov i framtiden. Enligt Folkhälsomyndigheten är 11 procent av populationens fyraåringar drabbade av antingen övervikt eller fetma. Tittar vi sedan på gruppen unga vuxna, 16–29 år, så är 31 procent drabbade.

Att stävja ökad övervikt och fetma bland barn och ungdomar är av stor vikt för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Sverigedemokraterna anser att det behövs regional samordning med avstamp från det nationella vårdprogrammet för behandling av ohälsosamma levnadsvanor.

Utöka samverkan med kommunerna

En del i omställningen av hälso- och sjukvården belyser ökad samverkan mellan kommun och region. Försämrade folkhälsa belastar såväl den

kommunala som den regionala ekonomin. Därför är det viktigt med en fungerande samverkan. Norrtäljemodellen är ett bra exempel där Norrtälje kommun och region Stockholm driver Norrtälje sjukhus genom ett gemensamt kommunalförbund.

Västra Götalandsregionen är en stor region med 49 kommuner där varje kommun har olika förutsättningar. För att uppnå en jämlik vård över hela regionen så menar vi att regionen bör erbjuda kommunerna en uppgifts- och skatteväxling till syfte att ta över driftsansvaret för den medicinska och psykiatriska delen av elevhälsovården. Genom att samla de 49 kommunernas elevhälsa under en huvudman, Västra Götalandsregionen, säkerställer vi att resurserna används mer effektivt. Samtidigt minskar vi risken att barn inte får rätt vård eller faller mellan stolarna.

En stärkt vårdgaranti kräver effektivare arbetssätt och att resurser prioriteras rätt

Bland invånarna är sjukvården oftast en av de högst prioriterade frågorna och våra medborgare förtjänar att få en sjukvård i världsklass. I detta avseende bryr sig gemene man inte om vården är utförd av privata eller regionala aktörer. De bryr sig endast om att få en kvalitativ vård inom vårdgarantins ramar. Sverigedemokraterna anser att regionens resurser behöver användas mer effektivt och prioriteras rätt för att vi ska komma på rätsida med problematiken. Vårdgarantin är ett krav, inte en rekommendation.

Belägningsgraden samt nyttjandegraden på sjukhusens operationssalar är på en oacceptabelt låg nivå. Det är ett slöseri av resurser att operationssalar med dyr och avancerad utrustning står oanvända under en större del av dygnet. Mot bakgrund av det föreslår Sverigedemokraterna att Västra Götalandsregionen ska upphandla operationsteam som kan åta sig att operera när våra operationssalar står oanvända.

Frölunda specialistsjukhus, som idag organisatoriskt tillhör förvaltningen för Sjukhusen i Väster, är tänkt att ersättas av ett nybyggt sjukhus i Högsbo, Göteborg. Sverigedemokraterna har tidigare drivit frågan att nya Högsbo sjukhus ska tillhöra förvaltningen för Sahlgrenska Universitetssjukhus, med de positiva synergieffekter som det hade gett. Vi har nu flyttat fokus till att det nya sjukhuset ska bli en föregångare. Om vi ska klara av framtidens vårdutmaningar kommer det att krävas nya och effektivare arbetssätt. Här kan nya Högsbo sjukhus gå i bräschen för detta viktiga arbete. En produktionshöjning och effektivisering av den elektiva dagkirurgin som kommer att bedrivas på nya Högsbo sjukhus kan bidra till korta köer eller till och med eliminera våra idag olagligt långa köer.

Sverigedemokraterna har länge drivit frågan om att det idag allt för lättvindigt delas ut svenska medborgarskap. I enlighet med en utredning SOU: 2021:2 kommer det i riksdagen läggas förslag om att införa ett medborgarskapsprov. Provet innebär att den person som söker medborgarskap i Sverige kommer få sina kunskaper i svenska språket och samhällskunskap utvärderade. För den

som får godkänt finns det sedan möjlighet att gå vidare och få ett svenskt medborgarskap. I linje med förslaget i SOU 2012:2 föreslår sverigedemokraterna att Västra Götalandsregionens ska införa avgift för språktolkar inom vården för svenska medborgare i behov av detta. Det är inte rimligt att Västra Götalandsregionen bekostar språktolkar för de medborgare som valt att inte lära sig svenska. För de medborgare som inte har råd att bekosta språktolk själv finns möjlighet att söka bistånd för detta i respektive hemkommun.

Förstärkt förlossningsvård och kvinnohälsa

Västra Götalandsregionens förlossningsverksamhet har varit ansträngd men det har gjorts stora förbättringar inom området även om det fortsatt finns mycket arbete kvar att göra. Vi måste fortsatt stärka personaltäteten samtidigt som vi säkerställer adekvata löner, god arbetsmiljö och möjlighet till utveckling på arbetsplatsen. Sverigedemokraterna föreslår att Västra Götalandsregionen inför ett mål om en barnmorska per födande.

Att föda är något av det största och svåraste en kvinna kan gå igenom och sverigedemokraterna anser att det är av ytterst vikt att vi har en trygg och säker förlossningsvård i hela regionen. Att kunna känna sig trygg genom hela graviditeten och under förlossningen är en prioriterad angelägenhet för oss. Om personalen upplever stress, frustration och otillräcklighet finns det risk att komplikationer drabbar de födande kvinnorna och barnen.

Idag får kvinnor som önskar föda hemma betala sin hemförlossning själv, trots att det är en rättighet fastslagen i en dom av Europadomstolen. Flertalet länder i vårt närområde har framgångsrikt lyckats integrera möjligheten till hemförlossning med förlossningsvården och region Stockholm hade under perioden 2003–2019 hemfödelsbidrag. Sverigedemokraterna vill utreda möjligheten för Västra Götalandsregionen att införa en modell som gör det möjligt för den som vill, oavsett ekonomiska situation, att genomföra hemförlossning med barnmorska.

Forskning visar på låga risker för allvarliga komplikationer för kvinnor med lågriskgraviditet vid hemförlossning jämfört med planerad förlossning på sjukhus. En av framgångsfaktorerna i hemförlossning är den minskade stressen för kvinnan som föder hemma i jämförelse med de som föder på sjukhus.

Var femte kvinna som får bröstcancer är äldre än 74 år. Trots detta är åldersgränsen för kostnadsfri mammografiscreening 74 år. Sverigedemokraterna anser att åldersgränsen, utöver att stå stick i stäv med en proaktiv och hälsofrämjande vård, är orättvis och undergräver rätten till jämlik vård. Åldersgränsen för kostnadsfri mammografiscreening ska utredas i syfte att höjas till en nivå som gör att fler fall av bröstcancer bland kvinnor äldre än 74 år kan upptäckas, vilket leder till tidigare behandling, minskad dödlighet och minskat lidande.

Alla fem sjukhusförvaltningar ska ha likvärdig kompetens gällande sjukdomar med svår smärtproblematik som drabbar kvinnor. Exempelvis saknar Sjukhusen i Väster endometriosteam något som finns på de övriga fyra sjukhusen.

Alla fem sjukhusförvaltningar ska ha likvärdig kompetens gällande sjukdomar som drabbar kvinnor. Exempelvis saknar Sjukhusen i Väster endometriosteam något som finns inom de andra fyra sjukhusförvaltningarna i regionen. I Borås har landets första klimakteriemottagning inom primärvården startats och redan visat på goda resultat. Exemplet är många där sjukdomar kopplade till kvinnokroppen inte är jämlik i vår region eller ens i Sverige. Regionen ska bli en föregångare i nära och tillgänglig vård som ger ett jämlikt utbud över hela regionen.

Psykiatri

Den psykiska ohälsan är ett ökande problem i vårt samhälle samtidigt som våra psykiatrimottagningar brottas med en alltmer tilltagande rekryteringsproblematik. Om Västra Götalandsregionen ska lyckas få kontroll över, den i många hänseenden havererade psykiatrin, så krävs det ett omtag.

Idag ryms den fysiska och psykiska hälsan i en och samma budget för våra sjukhusförvaltningar. Därigenom kan det bli svårt att särskilja de åtgärder och satsningar som krävs för att psykiatrin ska bli välfungerande. När det är svåra tider prioriteras den somatiska vården och nedskärningar drabbar psykiatrin i större utsträckning.

I vår region måste vi arbeta med att bevara och rekrytera kompetens inom psykiatrin. Detta genom en särskild lönesatsning på personal i bristyrken, ökad personaltäthet och förbättrad arbetsmiljö. Det råder en stor brist på psykologer inom Västra Götalandsregionen. Psykologernas genomsnittliga lön i VGR är betydligt lägre än vad många privata verksamheter erbjuder. Vilket tillsammans med en ansträngd arbetsmiljö påverkar möjligheten till nyrekrytering och anställdas motivation att stanna kvar inom vår offentligt drivna verksamhet.

Det är dags att psykiatrin särskiljs från den somatiska vården och får en egen budget genom att regionen skapar en psykiatriförvaltning. I region Skåne har de redan framgångsrikt skapat en psykiatriförvaltning. De ekonomiska resurserna som går till psykiatrin blir då mer transparenta och all expertis inom området samlas i en gemensam enhet och kan vara till nytta för hela regionen. Genom den framtida omställningen samt digitala hjälpmedel kan även personal baserad i till exempel Borås vara till gagn för en patient i Bengtsfors. Speciellt viktigt kan det bli i nyttjandet av specialistkompetens. En annan viktig effekt av att skapa en psykiatriförvaltning är att köerna kan kortas då man enkelt kan föra över en patient till en mottagning med kort kötid.

Att berätta om sitt psykiska mående kan vara en hög tröskel för barn och unga. Det är av stor vikt att identifiera psykisk ohälsa i ett tidigt stadium för att

kunna behandla och motverka till exempel depression, ätstörningar eller andra lidanden som kan vara både svårbehandlade, och pågå över en mycket lång tid. För att minska riskerna i att barn och unga utvecklar svår psykisk ohälsa vill Sverigedemokraterna att regionen inför hälsosamtal tillsammans med elevhälsovården. Detta ska identifiera typiska signaler och symptom som tyder på psykisk ohälsa och bör införas vid de regelbundna hälsokontrollerna i elevhälsovården.

För att följa upp och snabbt hjälpa barn i skolan som visar tecken på psykisk ohälsa ska regionen förstärka elevhälsovårdens behandlande och stödjande resurser.

Psykoterapi ska ges efter patientens behov, vilket innebära både individuell behandling och i grupp samt psykodynamisk och beteendeterapeutisk terapi (KBT).

Behandling kan också innebära att regionen i högre omfattning stöttar organisationer drivna av civilsamhället i uppstart av självhjälpgrupper. Ett exempel på organisationer som drivs av civilsamhället är Fontänhus som är en internationell organisation för att hjälpa människor med psykisk ohälsa via ett särskilt koncept. Sveriges Fontänhus Riksförbund beställde en rapport av företaget Payoff med mål om att utvärdera nyttan av fontänhus. Enligt rapporten har de räknat ut att samhället sparar in 160 000 kronor per medlem efter 2 år. Av dessa kostnadsminskningar för samhället sparar regionen 50 000 kronor per år i minskade vårdkostnader (källa: [220126 Fontänhus Slutrapport.docx \(sverigesfontanhus.se\)](#)). I Norge är fontänhus ett vanligt fenomen och det finns etablerat i varje kommun. I Sverige är det ännu inte lika utbrett och det finns endast ett fontänhus i Västra Götalandsregionen (placerat i Göteborg). Fontänhus finansieras genom medlemskap av de som nyttjar behandlingsformen samt sponsring och bidrag av andra verksamheter. Regionen kan dra nytta av samverka med projekt som drivs av civila organisationer och verksamheter. Fontänhus är bara ett exempel på nytta som finns ute i regionen och Sverige där vi kan bidra ekonomiskt för att tillsammans bidra till de goda effekterna

Tandvård

Tänderna är en del av kroppen och ska behandlas därefter. Vi vet att det finns många mediciner och sjukdomar som kan påverka tandstatusen och munhälsan. Sverigedemokraterna har länge kämpat i riksdagen för att tandläkarbesök ska bli en del i ett nationellt försäkringssystem i stället för systemet idag där du efter 23 års ålder måste ordna en egen försäkring på tandläkarmottagning alternativt betala kostnaden själv. I regionen har vi en mycket god tandvård att erbjuda (bortsett från kostnaden). Västra Götalandsregionen ska över tid kunna erbjuda en jämlig lön som är konkurrenskraftig gentemot andra regioner samt införa tvärvetenskapliga samarbeten mellan till exempel tandhygienister och dietister.

Dietistverksamhet en viktig pusselbit i den förebyggande hälsovården.

Västra Götalandsregionen har idag en bra dietistverksamhet både på sjukhus och primärvård. Det finns dock ett stort problem inom området klinisk nutritionsbehandling, vilket är att behovet och patientantalet ökar snabbare än vad regionen har utvecklat och tillsatt ytterligare tjänster. Nutrition är idag enligt både den beprövade erfarenheten och forskningen allt viktigare i behandlingen av symptom och sjukdomstillstånd. Det finns sjukdomar och symptom som är kopplade till individens nutrition och vanor som kan reversera genom förbättrad kost och motion. Ett sådant exempel är diabetes typ 2 vid tidig upptäckt eller vid föreliggande risk. Även risken att utveckla många hjärt- och kärlsjukdomar kan minskas genom förändrade levnadsvanor.

Regionens dietister är idag få till antalet sett till behovet och antalet patienter. Även möjligheterna för våra dietister att arbeta digitalt mot våra patienter behöver öka. Om vi på riktigt ska kunna arbeta förebyggande i regionen måste vi göra krafttag och se till att anställa fler dietister så deras hjälp kan sättas in i ett mycket tidigare skede för patienten än idag. Idag är dietisterna så få att de måste prioritera patienten med diabetes och därför inte har tid för patienten som ligger i risk att utveckla sjukdomen.

Dietister utför även ett viktigt arbete i att utbilda våra invånare. De föreläser till exempel för; nyblivna föräldrar om barnets kost under det första levnadsåret, allmän målgrupp om vad som är hälsosam kost för att skapa ett hälsosamt liv, kost och levnadsvanor för viktnedgång, kost vid hjärt- och kärlsjukdom. Dietister är en viktig kunskapskälla för samhället i folkhälsoarbetet.

Bristen på ambulanser är alarmerande

Västra Götalandsregionen har ett mål om att 90 procent av alla invånare ska nås av ambulans inom 20 minuter vid ett larm med högsta prioritet, ett mål som regionen inte klarar idag. Vid regionfullmäktiges sammanträde i april 2023 fattades beslut om framtida alarmeringstjänst i Västra Götalandsregionen, där regiondirektören fick i uppdrag att säkerställa drift av den prioritering som bedrivs i egen regi till och med den 30 september 2024.

I Västra Götaland råder en stor ojämlikhet mellan stad och land beträffande tillgången till ambulanser. Sverigedemokraterna ser behovet att konkreta planer för att utöka antalet tillgängliga ambulanser ska tas fram parallellt med en omvandling av ambulansverksamheten så att det bildas en ambulansförvaltning för hela Västra Götalandsregionen. Bristen är särskilt alarmerande i Storgöteborg vilket påverkar personalens arbetsmiljö och frustration hos räddningstjänsten då ambulanser ofta inte har haft möjlighet att delta i kris- och katastrofövningar tillsammans med räddningstjänst och polis.

Bevara regionens varmvattenbassänger

Fördelarna med att få tillgång till bassängbad i 30-gradigt vatten är många. Enligt vetenskapliga studier, klinisk erfarenhet och patienternas preferenser är sjukvårdande behandling i varmvattenbassäng viktiga ur medicinska och

psykologiska aspekter. Enligt styrdokumentet Principer för varmvattensbassänger i Västra Götalandsregionen 2022-11-09 som även hänvisar till föregående handling skriven 2017 ska intentionen för Västra Götalandsregionens varmvattenbassänger vara att använda dem tills de är uttjänta eller står inför stora investeringsbehov. Vid det att bassängerna står inför investeringsbehov ska regionen utreda om den ska avvecklas eller säljas.

Individer som tillhör personkretsen enligt LSS (med livslånga funktionshinder) är ytterligare individer som skulle utvecklas och få ökad livskvalitet vid nyttjande av varmvattenbassäng. Vilket regionen skulle kunna erbjuda i primärvårdens regi. Primärvården skulle i detta syfte kunna samverka med kommuner så som det beskrivs i principerna.

Uppräkning och effektivisering Hälsa- och sjukvård

Tabell 2. Indexuppräkning och Effektiviseringsgrad – Hälsa- och Sjukvård

År	Indexuppräkning	Effektiviseringsgrad
2024	2,9 %	0,3 %
2025	2,7 %	0,6 %
2026	2,6 %	1,0 %

Tabell 2. Indexuppräkning följer SKR:s rekommendationer (april). Effektiviseringsgraden taktas upp med 0,3% per år till ett årligt långsiktigt mål

2.1.3 Sverigedemokraternas särskilda mål för Hälsa- och sjukvård:

- Särskilj ersättning för hälsofrämjande och förebyggande insatser i ersättningsmodellen för vårdcentralen.
- Under kommande treårsperiod ska en ny reform utredas och implementeras med regelbundna hälsokontroller där det mäts blodsocker, puls och blodtryck hos identifierade ålderskategorier och riskgrupper.
- Under 2024 ska utredning för kostnader samt tidsplan för uppstart av äldrevårdsmottagningar genomföras och verkställas under 2025 och 2026.
- Under 2024 ska en regional plan för att stävja utvecklingen av övervikt och fetma bland barn och unga tas fram.
- Regionen ska identifiera intresset med inspiration av Norrtäljemodellen gällande hur regionen och kommunerna kan samverka kring drift och resurser till sjukvården.
- Regionen ska erbjuda kommunerna en uppgiftsväxling genom samverkansavtal i syfte att ta över ansvaret för den medicinska och psykiatriska delen av elevhälsovården.

- Beläggningsgraden samt nyttjandegraden på Västra Götalandsregionens operationssalar ska öka, bland annat genom upphandling av operationsteam.
- Nya Högsbo Sjukhus ska bli föregångare med effektivt nyttjande gällande elektiv kirurgi, både dag och kväll.
- Västra Götalandsregionen ska införa en avgift om 500 kr för svenska medborgare i behov av språktolk inom vården.
- Öka personaltätheten inom förlossningsvården och inför ett mål om en barnmorska per födande.
- Säkerställ adekvata lokaler för förlossningsvården.
- Utredda möjligheten för Västra Götalandsregionen att införa förlossningsbidrag för hemförlossning med barnmorska.
- Åldersgränsen för kostnadsfri mammografiscreening ska utredas i syfte att höjas.
- Säkerställ att alla fem sjukhusförvaltningar i regionen har lika kompetens gällande kvinnosjukdomar med svår smärtproblematik.
- Etablera klimakteriemottagningar på Västra Götalandsregionens primärvårdsenheter för en likvärdig tillgänglighet.
- Inrätta en psykiatriförvaltning.
- Starta hälsosamtal med inriktning gällande psykisk ohälsa för barn och unga tillsammans med elevhälsovården i våra 49 kommuner.
- Avsätta 10 mnkr till en särskild post till förmån för att ekonomiskt stödja samhällsnyttiga organisationer som erbjuder personer med psykisk ohälsa stöd, vård och behandling utanför den ordinarie sjukvården.
- Utöka dietisters möjlighet att arbeta digitalt med patienter
- Förstärk dietistverksamheten inom primärvården med fler dietister.
- Inrätta en regional ambulansförvaltning.
- Säkerställ att ambulans kan medverka vid kris- och katastrofövningar tillsammans med räddningstjänst och polis.
- Revidera regionens principer för varmvattenbassänger till att Västra Götalandsregionen ska underhålla och vid behov renovera och öppna de bassänger som är stängda för ovanstående patientgrupper i behov av varmvattenbassäng.

2.2 Regional utveckling

Sverigedemokraterna ger principen att det ska gå att leva och verka i hela Sverige, även utanför storstadsregionerna, en hög prioritet i arbetet med

regional utveckling. Det är också viktigt att vi via samverkan med bland annat kommuner och högskolor, tillsammans kan identifiera gemensamma behov för exempelvis framtida bristyrken och rikta våra naturbruks – och folkhögskolors utbildningsinsatser dit de behövs i syfte att täcka in nutida och framtida kompetensbehov.

Att möjliggöra för invånarna i Västra Götaland att leva ett rikt liv med många valmöjligheter genom att fler, både klarar studierna, men även ser möjligheterna att bli en del av samhället är också ett område där samverkan mellan kommuner, region och högskolor kan förbättras. Här handlar det inte minst om strävan att inkludera ”hemmasittare” genom att visa på alternativa möjligheter att lära och intressera sig, exempelvis via de science centers som regionen är med och finansierar.

Diversiteten i uppdraget regional utveckling är både stort likväl som brett. Vi har idag en av de största budgetramarna för regional utveckling jämfört med övriga regioner och detta kan inte längre försvaras när den ekonomiska situationen för sjukvården ser ut som den gör. Västra Götalandsregionen kan i arbetet med att fokusera på sjukvården exempelvis minska de olika subventioner som går till den privata marknaden. Företag måste ges möjlighet att konkurrera på lika villkor om vi ska se en fortsatt tillväxt med innovativa och utvecklande företag i ett sunt klimat. Regionen bör således kraftigt skärpa uppdragsbeskrivningarna och vara mer restriktiv i utdelning av medel till olika verksamheter där nyttan och effekterna kan ifrågasättas gentemot regionens kärnuppdrag.

2.2.1 Regional utvecklingsstrategi

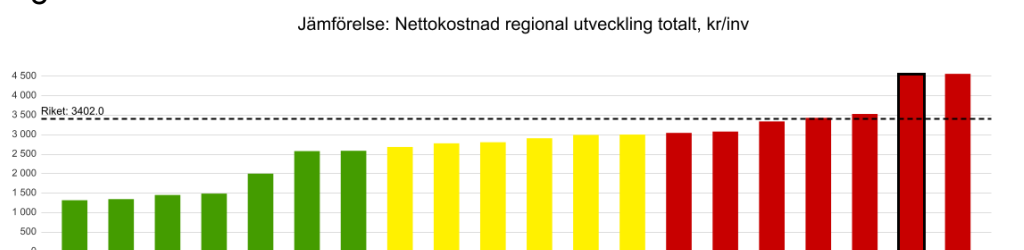
Det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland är långsiktigt strategiskt och omfattar utveckling inom näringsliv, forskning och utbildning, social hållbarhet, miljö samt infrastruktur. Arbetet sker i nära samverkan med offentlig sektor, näringsliv, akademi och det civila samhället. Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar lägger grunden för VGR:s uppdrag inom regional utveckling och förordningen om regionalt tillväxtarbete fastställer den regionala utvecklingsstrategins roll för utvecklingsarbetet i Västra Götaland.

Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 (RUS:en) pekar ut riktningen för Västra Götalands utveckling. Strategin består av fyra långsiktiga prioriteringar som beskriver områden där aktörer i Västra Götaland behöver samverka och genomföra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle:

- stärka innovationskraften
- bygga kompetens
- öka inkluderingen
- knyta samman Västra Götaland

Strategin pekar också ut fyra västsvenska kraftsamlingar inom områden som vi tillsammans i Västra Götaland behöver förstärka arbetet kring de närmaste åren. Dessa löper tvärs genom de fyra långsiktiga prioriteringarna:

Figur 5

Figur 5. Röd stapel näst längst till höger är Västra Götalandsregionens nettokostnad för regional utveckling, 4 561kr/invånare (2021). Källa:

<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=27504&report=74526>

- fullföljda studier
- digitalisering
- elektrifiering
- cirkulära affärsmodeller

Sverigedemokraterna avser successivt att allokera resurser till sjukvårdssektorn från regionens övriga verksamheter. Eftersom regionen idag lägger avsevärt mer resurser på regional utveckling jämfört med övriga regioner bör en nedtrappning kunna ske och målet vara att ligga runt rikssnittet. Detta utan att vi för den sakens skull bryter mot lagen om regionalt utvecklingsansvar.

2.2.2 Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin

Näringsliv och innovation

Tillväxt och hög sysselsättning är nödvändiga förutsättningar för att regionen ska kunna bibehålla och utveckla en verksamhet av genomgående hög kvalitet. Samtidigt måste tillväxten ständigt balanseras mot viktiga samhällsvärden, såsom folkhälsa, kulturarv, miljö och bevarandet av ett starkt socialt kapital.

För att fortsatt utveckla ett rikt och gynnsamt företagsklimat som attraherar både människor och företagande spelar regionens arbete en nyckelroll, inte minst i samverkan med kommunerna och staten. Regionen kan i samverkan se till att företagens behov av service, såsom mark- och lokalbehov, arbetskraftsförsörjning och infrastruktur tillgodoses. Det är därför viktigt att värna och ta vara på den kompetens som redan finns och tillser att de ungdomar som genomgår flera års studier vid våra universitet finner livet här så pass attraktivt att de stannar i regionen.

Samverkan med Högskolor

Arbetsmarknadens behov styr till stor del de utbud som står till förfogande hos högskolorna. Här kan regionen hjälpa till att styra våra egna utbildningsinsatser för att matcha upp mot de områden som högskolorna ser att de behöver stöttning inom. Likaså kan regionen dra nytta av de innovativa krafter och den forskning som pågår, inte minst i det pågående digitaliseringsarbetet där vi exempelvis bör kunna se positiva synergier mellan exempelvis utbildning och forskning inom dataprogrammering och sjukvård.

Skolor och utbildning

En av näringsliv och offentlig verksamhet efterfrågad utbildning och riktad kompetensförsörjning är grundläggande för en stark regional utveckling. Företag i Västra Götaland är i expansiva skeden och de har ofta ett stort behov av att rekrytera personal med rätt kompetens. Detta kräver ett flexibelt utbildningssystem, som lätt kan ställas om för att tillgodose nyetablerade och befintliga företagsbehov. En tillväxtorienterad region, med ökande befolkningstillväxt, förutsätter att även de som valt att ställa om sin verksamhet i ny riktning, snabbt ska kunna finna matchande kompetens.

Naturbruksgymnasium

Det är tydligt varför naturbruksskolorna i Västra Götaland är så viktiga, de ger en ovärderlig kunskapskälla som kan hjälpa Sverige att bli mer självförsörjande. Samtidigt som de stärker den lokala ekonomin bidrar de till en levande landsbygd.

Genom att satsa på utbildning med fokus på bland annat djurvård, hästnäring, jordbruk, naturturism, skogsbruk och trädgårdsskötsel kan vi bibehålla värdefull inkomstkälla för landsbygden och eleverna lär sig vikten av grön näringsverksamhet.

Under de senaste åren har det funnits ett växande intresse för naturbruksprogrammen på grund av dess många fördelar. Det ökade intresset kan ge en myriad av färdigheter vi behöver ta tillvara. Därför vill Sverigedemokraterna tillföra de medel som krävs för att naturbruksskolorna ska kunna bidra med kvalificerad arbetskraft, möta behov när det gäller livsmedelsproduktion, djurvård och andra jordbruksrelaterade näringar.

Folkhögskolor

Västra Götalands folkhögskolor utför en viktig samhällsnytta med sin unika pedagogiska form och höga grad av allmänkurser. Det möjliggör för de elever som kanske inte gjort färdigt sin gymnasieutbildning eller som inte heller kunnat tillgodogöra sig undervisning på en vanlig kommunal komvuxutbildning att utvecklas och växa. Sverigedemokraterna i VGR har sedan länge drivit frågan om att våra egna folkhögskolor ska understödja regionens behov av kompetensförsörjning genom att bland annat utbilda undersköterskor.

Eftersom regionen har ett inkluderande uppdrag och vi ser ett behov av bättre koordinering inom utbildningssektorn vill vi se över möjligheten att folkhögskoleförvaltningen och styrelsen för naturbruksgymnasierna slås samman. Detta gäller då även på den politiska nivån där de två styrelserna bör kunna slås samman och bilda en utbildningsstyrelse.

Turistnäring

Västra Götaland geografiska läge ger goda möjligheter för en fortsatt utvecklad turistnäring. Regionen har många unika besöksmål som genererar arbetstillfällen men även ett starkt kulturellt mervärde för våra egna invånare. Storstadens dynamik och landsbygdens mångtusenåriga historia kompletterar varandra på ett unikt sätt i Västra Götaland. Här anser Sverigedemokraterna att vi fortsatt måste värna hela regionens lokala historia och göra den mer lättillgänglig för turister och invånare.

I en internationell jämförelse är Västsverige högt ansett inom hållbar turism och där har Turistrådet arbetat framgångsrikt med programmet "Hållbarhetsklivet", där omställningen till ett hållbart samhälle står i fokus. Vid ingången av 2023 deltog 44 kommuner av Västra Götalands 49 kommuner och ca 500 företag inom besöksnäringen i programmet.

Livsmedelsproduktion

Sverigedemokraternas målsättning är att andelen närproducerade råvaror ökar och vi ser detta som ett överordnat mål mot exempelvis att den ska vara till exempel kravmärkt och/eller Fairtrade. Det är viktigt, inte minst ur ett säkerhetsperspektiv, att vi klarar att producera tillräckliga mängder livsmedel för att försörja befolkningen i fredstid. På så sätt står vi bättre rustade om världshändelser leder till exempelvis matbrist. Utöver lokala vinster innebär det även minskade transporter, så att sträckan blir kortare mellan producent och konsument. Vi anser att det så många verksamheter som möjligt i vår region bidrar till en bättre miljö och levande landsbygd, gröna näringar och småskaligt jordbruk.

Utfasning av biodrivmedel inom regionens verksamheter

Under 2021 beslutade regionstyrelsen att anta en koldioxidbudget för Västra Götalandsregionen som beräknas och rapporteras för hela territoriet. Den visar hur mycket utsläppen behöver minska varje år för att länet ska uppfylla sin del av Parisavtalet. I den rapport som har publicerats kan det konstateras att VGR inte har rådighet över de åtgärder och verktyg som krävs för att kunna uppnå utsläppsminskningen. Sverigedemokraterna noterar sålunda att minskningar av utsläpp av växthusgaser egentligen inte är en regional fråga och det är enligt Sverigedemokraterna fel att regionen ska ha ett mål som trumfar de nationella målen. Regionen, liksom kommunerna som ingår i VGR, saknar vidare de styrmedel som skulle krävas för att uppnå de uppsatta målen.

2.2.3 Ekonomisk inriktning för Miljö- och Regionutvecklingsnämnden

Sverigedemokraterna avser successivt minska det regionala anslaget för Miljö- och Regionutvecklingsnämnden som syftar till att finansiera projekt utanför det regionala kärnuppdraget till förmån för en satsning på hälso- och sjukvården. I ärenden och förslag till beslut som är föremål för nämnden finns motiveringar som vi anser problematiska. Det bör göras en distinktion när regionen stödjer företagande i syfte att stärka regional utveckling. Det är helt avgörande att vi på lika villkor stödjer fritt företagande, det vill säga, agerar utifrån ett förhållningssätt som behandlar hela näringslivet utifrån samma förutsättningar och inte premierar företagande som gagnar intressena för den styrande politiken.

Uppräkning och effektivisering Regional utveckling

Tabell 3. Indexuppräkning och Effektiviseringsgrad – Regional utveckling

År	Indexuppräkning	Effektiviseringsgrad
2024	3,5 %	0,4 %
2025	3,2 %	0,8 %
2026	3,1 %	1,2 %

Tabell 3. Indexuppräkning följer SKR:s rekommendationer (april). Effektiviseringsgraden taktas upp med 0,4% per år till ett årligt långsiktigt mål om 1,2 %.

2.2.4 Sverigedemokraternas särskilda mål för Regional utveckling:

- Regionens ska ha som målsättning att bli en livskraftig och attraktiv plats för näringslivet.
- Utveckla samarbetet med utbildningsinstitutioner, både akademiska och yrkesskolor.
- Sverigedemokraterna gör en särskild satsning till våra naturbruksgymnasium med 6 mnkr.
- Bilda en utbildningsstyrelse som omfattar både våra folkhögskolor och naturbruksgymnasium.
- Turistrådet Västsverige AB får i uppdrag att tillsammans med styrelsen för Kulturutveckling belysa regionens kultur och besöksmål.
- Regionen ska ha en ambition om att andelen närproducerade råvaror ökar inom Västra Götalandsregionens verksamheter genom att sätta höga måttal.
- Att regionstyrelsen ges i uppdrag att ta fram en plan för att Västra Götalandsregionens verksamheter snarast möjligt fasar ut sina inköp av HVO100 samt FAME100.

2.3 Infrastruktur och kollektivtrafik

Kollektivtrafiken fyller en viktig funktion i människors vardag och det är viktigt att fler invånare ser den som ett fullgott alternativ till bilen vid arbetspendling och övriga resor. Inte minst inom och mellan de större städerna då det är där en minskad biltrafik ger bäst effekt både på närmiljön och för trafikflödet. På landsbygden bör kollektivtrafiken vara smidig och flexibel, det finns inget självändamål i att tomma bussar åker runt och drar stora resurser till liten nytta. I de fall där fasta turer inte är ett kostnadseffektivt alternativ är det bättre att utöka den anropsstyrda trafiken och göra den mer anpassad till invånarnas önskemål och behov.

Inom ramen för det regionala bidraget till infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden ser Sverigedemokraterna behov av att åtgärder genomförs som minskar bland annat Västtrafiks behov av en ökad skattefinansiering. Den service som erbjuds ska vara av så hög kvalitet att invånarna är villiga att betala för den. Det kan åstadkommas genom att göra resandet smidigt, erbjuda välvårdade vagnar och bussar i en trygg och tillgänglig miljö. Utan en hög självfinansieringsgrad minskar dessutom utvecklingsmöjligheterna då intäkterna blir lägre och viktiga insatser kommer att behöva prioriteras ned. Alternativet att ständigt öka den skattefinansierade delen av intäkterna är på sikt inget alternativ då andra verksamheter som exempelvis sjukvård får mindre ekonomiska resurser. Ett annat viktigt arbete regionen behöver komma igång med är samverkan med andra aktörer och regioner för att få till en utredning om hur en långsiktig finansiering av kollektivtrafiken ska se ut.

2.3.1 Trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland

Enligt kollektivtrafiklagen ska Västra Götalandsregionen, i rollen som regional kollektivtrafikmyndighet, ta fram ett trafikförsörjningsprogram. Nuvarande trafikförsörjningsprogram (2021–2025) är tillsammans med regionfullmäktiges budget det övergripande styrdokumentet för kollektivtrafikens utveckling i länet.

Trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga mål innebär att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland. Sverigedemokraterna ser inte det som ett självklart ändamål i sig att den procentuella andelen av våra invånare som nyttjar kollektivtrafiken ska öka, utan syftet bör i stället vara att tillgängliggöra och trygga ett säkert och smidigt resande för de invånare som faktiskt har behov av den.

I det regionala utvecklingsuppdraget ingår att VGR, på uppdrag av regeringen, upprättar en plan för den regionala transportinfrastrukturen. Utifrån de regionala förutsättningarna prioriteras här vilka åtgärder och insatser som är aktuella att genomföra.

2.3.2 Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin

Tillgänglighet

Sverigedemokraterna vill ha kollektivtrafik som alla kan nyttja. Oavsett var man bor, ålder eller om man lever med funktionsvariation bör kollektivtrafiken fungera tillfredsställande för alla invånare i Västra Götaland. Säkrandet av en tillgänglig, trygg, punktlig och komfortabel kollektivtrafik för passagerare är viktigt för att fler ska känna att det är ett reellt alternativ till bilen. Vilket inte minst är viktigt för människor boende och verksamma i småorter och på landsbygden. De geografiska avstånden kräver grundläggande service och väl fungerande infrastruktur för pendling till jobb, skola och fritidsaktiviteter. Kollektivresandet har en viktig roll att spela, men för de flesta är bilen helt avgörande för en fungerande vardag. Sverigedemokraterna i Västra Götalandsregionen anser det viktigt att regeringen inom ramen för Tidöavtalet sänker priserna för drivmedel. Detta är den enskilt viktigaste åtgärden för att underlätta arbetspendling för invånarna i Västra Götaland.

Sverigedemokraterna vill utöka grundutbudet inom Närtrafiken och se fler linjelagda turer i hela regionen så fler får möjlighet att åka kollektivt. Många fler kan då oftare välja bort bilen till förmån för kollektivt resande. I balansen mellan att erbjuda goda transportsätt och hantera skattemedlen på ett ansvarsfullt sätt är anropsstyrd närtrafik en kostnadseffektiv metod.

För att upprätthålla en god kundservice och tydliggöra ansvar för resor över regiongränser är det viktigt att VGR och kringliggande regioner fortsätter samarbeta för att förenkla för resenären och samverkar vid upphandlingar av exempelvis biljettsystem.

En relativt kostnadseffektiv åtgärd för att göra det kollektiva resandet lättare för våra resenärer är att regionen upprättar QR-koder vid busshållplatser på de analoga tidtabellerna där man via telefonen kan skanna och få fram tidtabellen. Resande med särskilda behov kan därigenom exempelvis få tabellen uppläst för sig, men det ger även alla resande ett enkelt sätt att ta till sig tidtabellen och få information om eventuella störningar i trafiken.

Sverigedemokraterna är positiva till ambitionerna i revideringen av "*Målbild tåg 2035*". Vi anser dock att mer kan göras i syfte att öppna fler tågstationer och utveckla den spårbundna trafiken i Västra Götalandsregionen. Analysrapporten *Det goda livet i Dalsland* är ett bra exempel på hur man gemensamt skapar förutsättningar för en stark regional utveckling i norra delregionen med bland annat upprustning och utökning av tillgängligheten till tågresande.

Sverigedemokraterna välkomnar att liknande översyn görs i övriga delregioner. I samverkan med kommuner och kommunalförbunden ska det också finnas tydliga kriterier och indikatorer för när regionen öppnar stationshus. Konkreta planer ska genomföras för de orter som sedan tidigare har blivit lovade stationshus.

Trygghet

Målsättningen från trafikförsörjningsprogrammet kopplat till trygghet är att 70 procent av invånarna ska känna trygghet när de åker med Västtrafik senast år 2025. I jämförelse med likvärdiga regioner är det ett modest mål och uttryck för låga förväntningar. Till exempel har Region Värmland och Region Östergötland högre målsättning, de har trygghetssiffror på 81 respektive 79 procent redan år 2022.

Under tidigare mandatperioder har vi sverigedemokrater lagt flera förslag om viktiga trygghetsskapande insatser, varav några redan anammats, men mycket mer kan göras. Många medborgare väljer tyvärr bort kollektivtrafiken på kvällar, nätter och helger på grund av otrygghet. Västra Götalandsregionen behöver ta ett krafttag kring ökad kameraövervakning på bussar, spårvagnar, tåg och vakter och trygghetsvärdar bör synas på utsatta linjer och hållplatser.

Sverigedemokraterna föreslår att Göteborg och Borås tillsammans med regionen skapar en trygghetscentral, med förhoppning att fler kommuner i regionen sluter upp bakom projektet över tid. Den primära funktionen ska vara att synliggöra och dirigera trygghetsresurser samt samordna dessa inom kollektivtrafiken. Navet i verksamheten utgörs av operatörer som följer de olika händelseförloppen i realtid via de kameror som placerats på exempelvis bussar, spårvagnar, hållplatser och olika resecentrum.

År 2026 tar VGR över ansvar och drift för Göteborgs 550 busskurer. Vid utformningen av dessa bör man efter riskanalys bygga kurer med okrossbart glas där det återkommande sker skadegörelse. Genom en större initial investering upprätta busskurer med okrossbart glas kan vi på sikt bekämpa både den negativa sociala effekten av sönderkrossade busskurer i lokalsamhället och den känsla av otrygghet det för med sig samt minska kostnaderna för återkommande reparationer.

Många buss- och spårvagnschaufförer vittnar om en tuff arbetsmiljö och har på vissa turer behov av en säkrare arbetsplats. Göteborgs spårvagnschaufförer har idag redan låsta förarhytter. Denna möjlighet borde även inkludera busschaufförer och bättre prioriteras vid upphandlingar av nya fordon.

Teknikutveckling

Som en del i arbetet med den gröna omställningen föreslår Sverigedemokraterna att en utredning ska göras kring förutsättningar för så kallad ställplatsladdning på fler platser än idag. Idag laddas många elbussar på kvällar och nätter när de inte används under längre perioder. Detta innebär utifrån dagens teknik att det krävs stora, dyra batterier på våra bussar. Vid busslinjernas olika ändhållplatser är det ställtid på några minuter, den tiden bör kunna användas mer optimalt än idag för att exempelvis ladda batterierna. När laddning sker kontinuerligt vid stillastående under dagens ställstopp minskar behoven av stora batteripaket. Det bör således ge möjlighet att få ned kostnaderna vid upphandling då bussarna blir betydligt billigare.

Omställningen till elbussar innebär en betydligt längre livslängd än på dagens bussar. Sverigedemokraterna vill utreda dagens krav om specificerad livslängd på bussar om inte krav i stället kan fokusera på funktion vid upphandling. Dagens krav innebär stora osäkerhetsfaktorer i det teknikskifte vi befinner oss i vilket gör att bolagen måste ta höjd i avtalen vilket leder till högre avskrivningstakt än nödvändigt och således en högre kostnad. Genom att i stället regelbundet gå igenom bussarnas interiör och hålla den uppdaterad torde kundnyttan bibehållas längre och ses som ett attraktivt alternativ till helt nya bussar. Det är dessutom en viktig pusselbit i regionens arbete med återbruk och därmed miljömässigt klokt.

2.3.3 Nationell plan för transportinfrastrukturen i Västsverige

Västra Götalandsregionens fortsatta tillväxt förutsätter en väl fungerande infrastruktur. Som region och tillsammans med våra samarbetspartners både på statlig och kommunal nivå måste vi göra mer för att underlätta det långa resandet både inom och utanför Västra Götaland. Detta innebär bland annat en upprustning och utbyggnad av järnvägsnätet med fler stationssamhällen i hela vårt territorium. Syftet är inte bara att underlätta för den enskilde resependlaren utan också att på ett konkret sätt knyta samman vår lands- och glesbygd med städerna. VGR samordnar tillsammans med kommunalförbunden regionens prioriteringar och synpunkter på den nationella transportinfrastrukturplanen. Arbetet med att öka tillgängligheten med resande via tåg bör intensifieras. I samordning med berörda parter vill Sverigedemokraterna att regionen ser över befintliga tågsträckor inom territoriet och utreder möjligheten att tågen stannar på fler stationer än idag.

I det ständigt pågående nationella arbetet med stora infrastrukturprojekt inom Västra Götalands territorium är VGR en viktig dialogpartner för Trafikverket och regeringen. Några av de centrala delarna inom det regionala uppdraget är att verka för en god regional utveckling och tillhandahålla kollektivtrafik inom territoriet, vilket föranleder att man från politikens sida lyfter några av de mer högprioriterade satsningarna i tåginfrastrukturen utifrån det regionala perspektivet. Sverigedemokraterna lyfter fyra sådana områden nedan.

Västra Stambanan

Västra Stambanan Göteborg–Stockholm är en av Sveriges mest trafikerade järnvägar. På banan går både snabbtåg, regionaltåg, godståg samt närmast Göteborg även pendeltåg. Banan är en mycket viktig del i transportled för godstransporter på järnväg. Inte minst från och till Göteborgs hamn. Sverigedemokraterna är angelägna om att den av Trafikverket och regeringen prioriteras och att Göteborg–Alingsås etappvis byggs ut till fyra spår för att på så sätt kunna svälja en större transportmängd. Godståg körs i lägre hastigheter än passagerartåg vilket leder till att flaskhalsar uppstår när alla tåg ska samsas på bara två spår. Det är under det närmaste decenniet den enskilt viktigaste transportinfrastruktursatsningen på järnväg för VGR och hela Västsverige.

Kinnekullebanan

Kinnekullebanan är en viktig del av kollektivtrafiken i Skaraborg, ett klimatsmart och viktigt transportalternativ för många pendlare och skolungdomar. Kinnekullebanan har sedan många år ett stort underhålls- och investeringsbehov som negligerats av Trafikverket. Kinnekullebanan är en livsnerv genom Skaraborg och ett prioriterat objekt för Sverigedemokraterna i vårt arbete, för att hela regionen ska leva och utvecklas. Det är inte minst viktigt när det kommer till att göra VGR till en mer dynamisk arbetsregion nu när Västsverige har lyckats säkerställa etablering av två batterifabriker, varav en i Mariestad. Dessa stora arbetsgivare kommer att medföra många fler arbetstillfällen samt att företag inom underleverantörs- samt servicebranscherna tillkommer. Det kommer att ställa krav på en större och bättre fungerande kommunikation och arbetspendling. För Mariestads kommun, närliggande kommuner och hela Skaraborg innebär detta en omställning som alla parter, inklusive regionen, måste vara fullt delaktiga och behjälpliga i.

Göteborg – Borås

Under pågående budgetperiod arbetar Trafikverket med att i dialog med VGR och kommunerna i stråksamverkan föreslå regeringen en plan för upprustning av sträckan Göteborg – Borås. Sverigedemokraterna i Västra Götalandsregionen anser att principen om en nära och ett tillgängligt kollektivt resande även på landsbygd och mindre orter som vägledande även för detta projekt. De stationer persontrafiken stannar på idag bör inkluderas i planering och inte bortprioriteras i syfte att skala av enstaka minuter på restiden för hela sträckan. Upprustning av kust till kust-banan är helt nödvändig för en fortsatt stark regional utveckling i Västsverige, inte minst utifrån förutsättningen att med järnväg för persontrafik knyta samman Västra Götalands två största städer med Landvetter flygplats.

Bohusbanan

Sträckan Göteborg – Strömstad är likt Kinnekullebanan idag ett eftersatt järnvägsstråk som i nationell plan bör prioriteras i högre utsträckning. Framtiden för en fortsatt utveckling mot ökat kollektivt resande är tillgängliggörandet av en snabb och pålitlig spårbunden trafik. Genom en upprustning av befintlig sträcka möjliggörs enklare arbets- och studiependling och en bättre sammanknytning för hela västkusten. Med en ny utredning och planering som underlag för Bohusbanan kan även ansats ta för redan befintliga studier för spårbunden persontrafik till Oslo.

Regionala effekter med anledning av förseningar av Västlänken

Västra Götalandsregionen bör se över möjligheterna att begära kompensation från staten för de fördröningar som en försening av Västlänken innebär. Enligt Västtrafiks långtidsprognos för ombyggnationer i Göteborgsområdet finns bedömd kostnad för ersättningstrafik m.m. motsvarande 50-60mnrk.

Bedömningarna gällande dessa kostnader är dock osäkra, avvikelser från antagandet påverkar även behovet av driftsbidrag.

2.3.4 Ekonomiska mål

Mål för ökad självfinansieringsgrad i Västtrafik

Den stora minskningen i resandet med kollektivtrafik på grund av pandemin ska i Västtrafiks mål återtas till 2019 års nivå om 350 miljoner resor senast 2025. Antalet resande under slutet av 2022 nådde en nivå på mellan 85% och 90% av 2019 års resor för att fortsätta under 2023 där mars månad låg på motsvarande 95%. Återhämtningen skedde trots att den beslutade höjningen om 2,6% på biljettpriset realiserades 1 januari 2023. Målet med att nå 2019 års nivå ser alltså ut att kunna realiserats något tidigare än 2025. Detta visar att priskänsligheten inte är så hög för de kollektivt resande.

Åren innan pandemin låg självfinansieringsgraden på 50–51%. För 2023 budgeteras den till 46,6%. För att kunna erbjuda en bättre och mer tillgänglig kollektivtrafik, utveckla utbudet och kunna göra de investeringar som behövs är det viktigt att inte ekonomin urholkas. Sverigedemokraterna ser i första hand en nödvändighet i att snabbt återkomma till nivåerna om självfinansiering på 50–51% för att därefter sätta målbilden till 55% självfinansiering.

För att uppnå självfinansieringsgrad på 50% med bibehållen budgetram krävs det minskade regionbidragen uppvägs av motsvarande egna intäktsökningar.

Intäktssäkring

Intäktssäkringen för 2023 beräknas ge 30 mnkr i minskade intäktsbortfall. Det är en mycket liten andel mot det uppskattade bortfallet om 450–500 mnkr. Under november 2021, då påstigning fram var ett krav på Västtrafiks bussar, ökade intäkterna med 37 procent (ca 75 mnkr) jämfört med augusti och september. Under oktober 2021–november 2022 gav påstigning fram uppskattat 200–250 mnkr i minskade inkomstbortfall. De åtgärder som är gjorda för att stävja dessa problem har gett uppskattningsvis 200 mnkr i minskade intäktsbortfall men det finns mycket kvar att arbeta med.

Sverigedemokraterna vill se fler civilklädda kontrollanter och bättre samordning på sträckor där tjuvåkning är särskilt frekvent. Arbetet med att ha fler påstigningar enbart i de främre dörarna bör fortsätta och ett arbete mot övriga regioner och länders åtgärder mot problemet bör kunna ge positiva exempel som vi kan implementera även hos oss. Ny teknik bör användas för att bättre kontrollera avvikelser i betalningsmönster så att insatser kan riktas dit de gör mest nytta.

Uppräkning och effektivisering kollektivtrafik

Tabell 4. Indexuppräkning och Effektiviseringsgrad – Kollektivtrafik

År	Indexuppräkning	Effektiviseringsgrad
2024	3,5 %	0,4 %
2025	3,2 %	0,8 %
2026	3,1 %	1,2 %

Tabell 4. Indexuppräkning följer SKR:s rekommendationer (april). Effektiviseringsgraden taktas upp med 0,4% per år till ett årligt långsiktigt mål om 1,2 %.

2.3.5 Sverigedemokraternas särskilda mål för Infrastruktur och kollektivtrafik:

- Att en översyn av måltavlor för grundutbud av kollektivtrafik utifrån landsbygdsutredningen ska göras där andra samhällsnyttiga aspekter lyfts utöver att endast fokusera på befolkningsdensitet.
- Att tidtabeller vid busshållplatser tillgängliggörs utifrån beskrivningen ovan.
- Att en omfattande analys görs i syfte att öppna fler idag nedlagda stationer på redan trafikerade tågsträckor.
- Att VGR tillsammans med berörda kommuner tar fram konkreta planer på byggnationer av stationshus på de tågstationer där behoven finns.
- Att VGR ger Västtrafik i uppdrag att utveckla samverkan med kommuner om behovet av trygghetsvakter och stationsvärdar vid utsatta stationer.
- Att det vid hållplatser där behov finns, etableras eller utökas övervakning med trygghetskameror.
- Att VGR verkar för inrättandet av en trygghetscentral inom kollektivtrafiken utifrån beskrivningen ovan.
- Att vid underhåll av befintliga eller nya busskurer utreda möjligheterna att dessa med okrossbart glas på särskilt utsatta platser eller där investering innebär en långsiktig besparing.
- Att i högre utsträckning prioritera chaufförernas trygghet vid framtida upphandlingar.
- Att förutsättningarna utreds för ställplatsladdning utöver depåladdning på Västtrafiks linjebussar.
- Att utreda möjligheterna vid upphandling att slopa kravet på nyinvestering av bussar efter 10 år och ställa krav på funktion i stället.

- Att VGR ser över möjligheten att begära kompensation från staten för de fördyringar som en försening av Västlänken innebär.
- Att självfinansieringsgraden ska öka till 50% till år 2025.
- Att självfinansieringsgraden ska ligga på 55% till år 2028.
- Att införa fler civilklädda kontrollanter på framför allt de sträckor där hög grad av intäktsbortfall kan skönjas.

2.4 Kultur

Västra Götalandsregionen är hem för ett rikt och levande kulturliv och har en flora av institutioner, aktörer och organisationer som värnar, vårdar och visar vår regions rika kultur. Kulturen knyter samman vår historia med nutid och framtid och berör i någon utsträckning oss alla. Kulturarvet behöver förvaltas och den samtida kulturen få blomstra under dessa föränderliga tider.

Sverigedemokraterna anser att när det gäller den skattefinansierade kulturen behöver regionen hitta vägar för att höja inkluderande av våra invånare. Genom förfarande som direkt låter allmänheten få större inflytande över den offentliga kulturen då den formar omgivning vi alla lever i på daglig basis.

Delar av kulturlivet blir tyvärr alltmer beroende av subventioner och bidrag. Detta tillvägagångssätt är inte ekonomiskt hållbart i längden och gör dem sårbara för budgetnedskärningar. För att säkerställa att kulturen förblir fri och levande i framtiden är det viktigt att fler självfinansierande modeller antas. Det behövs för ett mångsidigt och självförsörjande ekosystem.

Samordning och kunskap bör vara Västra Götalandsregionens huvudsakliga roll, snarare än att stödja med skattefinansierade bidrag. En förändring som tar tid men som Sverigedemokraterna anser vara nödvändig i längden

2.4.1 Kulturstrategi för Västra Götaland

Västra Götalandsregionens ansvar inom kulturområdet regleras av lag och förordning. Lagen om fördelning av vissa statsbidrag till regionala kulturverksamheter (2010:1919) ger regionerna uppdraget att fördela statliga medel. Kulturstrategins innehåll regleras i sin tur delvis av förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kultur-verksamhet (2010:2012) där det fastslås att det statliga stödet ska fördelas till sju olika konst- och kulturområden som främjar en god tillgång för regionens/länets invånare:

1. Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
2. Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
3. Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
4. Professionell bild- och formverksamhet
5. Regional enskild arkivverksamhet
6. Filmkulturell verksamhet

7. Främjande av hemslöjd

Kultursamverkansmodellen, som är en viktig del i samverkan mellan stat, regioner, kommuner, det civila samhället och de professionella kulturskaparna, är under utredning. Kultursamverkansmodellen innebär att regionerna tar ansvar för att fördela de statliga bidrag som delas ut enligt ovan nämnd förordning. Ett kriterium för att Västra Götalandsregionen ska kunna ta del av Kultursamverkansmodellen är att upprätta en kulturplan. Regionens kulturstrategi med kulturplan 2024–2027 är nu ute på remiss då den nuvarande beslutade versionen löper ut vid årsskiftet 2023–12–31.

Västra Götalandsregionens arbete inom kultur sker i nära samarbete med akademier, näringsliv, offentliga aktörer och det civila samhället. Samverkan sker lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Utgångspunkten för arbetet är den regionala kulturstrategin som dels lyfter prioriteringar inom de olika konst- och kulturområdena, dels pekar ut fem strategiska områden för samverkan: vidgat deltagande, gynna nyskapande, utveckla kapaciteter, nyttja tekniken och öka internationalisering.

2.4.2 Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin

Kulturen, Folkhälsan och demokrati

Kultur, både som upplevelse och aktivitet har en stor inverkan på vår hälsa. Kultur som instrument kan användas i arbetet för att skapa folkhälsa. Folkhälsa som begrepp handlar inte bara om den fysiska hälsan hos populationen, det handlar även om den psykiska hälsan, allmänt välmående, personlig utveckling, mänskliga rättigheter och demokrati.

Kulturen kan ses som en resurs för ett berikat liv och det finns många studier som stödjer påståendet att kultur är viktigt för hälsan. Regionerna är en viktig part i möjliggörande för kulturen för invånarna. Kultur kan även leda till inkomster för regionen (både offentliga och privata) genom ökad turism. För Sverigedemokraterna är det viktigt att kulturen når alla våra invånare, samtidigt finns det prioriterade grupper för vad de offentliga medlen riktas.

Sverigedemokraterna har definierat dessa grupper i följande:

- Barn och Unga
- Äldre/seniorer
- Personer med funktionsnedsättning/funktionshinder
- Patienter (specifikt barn och unga i vården samt ineliggande under längre perioder)
- Resurssvaga

Målsättningar och vision

För att de offentliga medel som regionen tilldelar kulturen ska vara våra medborgare till gagn har vi satt upp prioriterade mål och visioner.

Sverigedemokraterna har följande mål och vision för kulturen i regionen

- Bevara, vårda och belys regionens kulturarv för att främja gemenskap och utbildning om regionens historia.
- Kultur och kulturskapande ska finnas tillgängligt till alla regionens medborgare oavsett var du bor, kön, ålder.
- Kulturupplevelser och kulturskapande som betalas med skattemedel ska prioriteras till de grupper som har svårast att på egen hand ta sig till kulturen. Det gäller barn, unga, äldre, personer med funktionsnedsättning och resurssvaga.
- Natur- och kulturvård ska knytas samman i högre utsträckning för att främja både naturen och folkhälsan.

För att möjliggöra en tillgänglig kultur för alla regionens invånare/medborgare har Sverigedemokraterna identifierat följande principer och insatser:

- Kulturen som betalas av regionens skattemedel ska genomföras/uppföras i regionen.
- Kulturen som regionen producerar/delfinansierar ska vara värderingsmässigt neutral så alla kan ta del av den.
- Kulturen ska vara allmännyttigt motiverad.
- Lyfta lokalt/regionalt verksamma konstnärer och kulturarbetare genom regionens tillgängliga plattformar.
- Identifiera gemensamhetskapande kulturaspekter.

2.4.3 Självfinansieringsgrad och fokusområden

Höjd Självfinansieringsgrad hos våra kulturinstitutioner

För närvarande är många av regionens kulturinstitutioner högt beroende av skattepengar för finansiering och kan vara sårbara för budgetnedskärningar. För att säkerställa hållbarheten är det viktigt att dessa institutioner blir mer oberoende genom att öka sin självfinansieringsgrad. Genom tydliga direktiv om åtgärder kommer vi kunna garantera bevarandet av vår kultur, samtidigt som vi kan minska belastningen på de offentliga medlen.

Utöver målet om höjd självfinansieringsgrad ämnar Sverigedemokraterna att inte fortsatt stödja Folkteatern i Göteborg. Teatern fick ett regionalt anslag om 48,7 mnkr under 2023, vilket är mycket högt när det sätts i proportion till antalet besökare. Även innan pandemin hade de ett lågt besöksstryck och når inte ut till hela regionen. Regionstödet till Folkteatern i Göteborg följer inte regionens mål om att kultur ska vara tillgänglig för hela regionen.

Decentralisera kulturutbudet

Det är viktigt att alla som bor i Västra Götalandsregionen har tillgång till ett brett och högkvalitativt kulturutbud. Oavsett ålder, om du har en funktionsnedsättning eller inte, vilken bakgrund du har eller ort du valt att leva

i ska ett rikt kulturliv kunna erbjudas. För att öka tillgängligheten vill Sverigedemokraterna se en ökad decentralisering av kulturutbudet.

För att öka tillgängligheten behövs ytterligare fokus på olika former av utåtriktat arbete för att nå alla regionens invånare. Det kan röra sig om korta och temporära insatser i samråd med kommuner för att nå utanför det geografiska området där verksamheten fysiskt ligger.

Till exempel bör regionala aktörer i högre utsträckning göra kulturen tillgänglig digitalt, till exempel genom att sända live online och via lokala biografer. På så vis kan fler få möjlighet att uppleva kultur oavsett var de bor och oavsett resurser.

Kultur på Sjukhus

Att skratta och le påverkar oss positivt och det finns starka samband mellan den psykiska och fysiska hälsan. I flertalet studier fastslås det att lekterapeutisk verksamhet på barnsjukhusen är av betydande karaktär under sjukhusvistelsen för barnen. Sjukhusclowner som främst arbetar med barnen gör sjukhusvistelsen som ofta kan vara skrämmande och omvälvande till mindre obehaglig genom just, lek, sång, sagoläsning och därigenom distraktion. Det finns gott om underlag som visar på att socialt stimuli ofta ger positivt resultat för den som är rädd, ängslig och mår dåligt. Sverigedemokraterna ser gärna att regionen utvecklar och ökar anslagen på sjukhusclowner och även på organisationer som jobbar mot vuxna och äldre. För inte bara barn kan känna rädsla och ängslan på sjukhus. Speciellt viktigt är det på avdelningar för vuxna och äldre som ligger inlagda under en längre tid.

Lokal kultur och historia

Västra Götaland har en rik och omfattande kultur, vi hittar både historiska kulturvärden, natursköna områden och mer moderna kulturyttringar som är värda att bevara. Inte nog med att våra historiska kulturvärden är till gagn för våra egna medborgare så drar de även till sig turism vilket bidrar med intäkter till kommunerna och region. Våra naturmiljöer och historiska kulturarv ska omhändertas och lyftas fram för att öka förståelsen för var vi kommer ifrån och skapa sammanhållning och möjligheter till bildning.

Lokala kulturarv är av ett regionalt intresse. Vi har i regionen till exempel flertalet museum som lyfter fram den lokala historien och industrin. Det finns även många hembygdsgårdar som förvaltar kulturhistoriska landmärken och ger liv till gamla byggnader och bidrar med sammanhållning. Värna, vårda och visa är en viktig del i kulturarbetet i regionen. Vår historia har varit del i att skapa det demokratiska, fredliga och solidariska samhälle vi har idag och som länge kännetecknat Sverige. Att öka förståelsen för vårt kulturarvs betydelse och därigenom stärka den lokala, regionala och nationella sammanhållningen är angeläget. Vi vill därför inrätta en kulturarvsfond som privata aktörer, organisationer, föreningar och kommuner kan söka medel från som ett stöd

för såväl kontinuerlig som tillfälliga insatser som specifikt vårdar, bevarar och lyfter fram Västra Götalands kulturarv och kulturminnen.

Film, Digital kultur och Regional biblioteksverksamhet

Den digitala kulturen förändrar hur vi lever och interagerar med varandra, därför är det viktigt att alla förstår dess fördel. Det har gjort det möjligt för oss att vara mer kreativa och innovativa. I vår region finns både den pulserande staden och lugna landsbygden. Genom ny teknik, digitalt flöde och digitalisering överbryggas vi klyftan mellan dem.

Dagens digitala kultur har förändrat våra liv på sätt som tidigare var otänkbara. Vi har potential att nå ut till vem som helst i världen genom sociala medieplattformar eller andra digitala verktyg, så att vi kan dela idéer, samarbeta i projekt och till och med starta nya företag med minimala resurser. Digitaliseringen öppnar möjligheter för landsbygdssamhällen genom att ge alla tillgång till resurser som annars skulle ha varit utom räckhåll.

I Sverige är antalet internetanvändare högt, men det finns fortfarande grupper som hamnar i digitalt utanförskap. För att överbrygga denna klyfta och öka allmänhetens digitala delaktighet har biblioteken stora möjligheter att skapa rätta förutsättningar för alla invånare.

Biblioteken identifieras som en nyckelaktör för att öka det digitala deltagandet bland dem som är digitalt utestängda. De kan tillhandahålla resurser som tillgång till enheter, kunskap om hur man använder dem och utbildning i digitala färdigheter. Sverigedemokraterna anser det mycket viktigt att regionens bibliotek kan erbjuda sådant stöd, vilket kan bidra till att minska den digitala klyftan i Sverige.

2.4.4 Kulturnämndens budget samt verksamhetsstöd

Hävande av identitetspolitiska diskrimineringsprinciper.

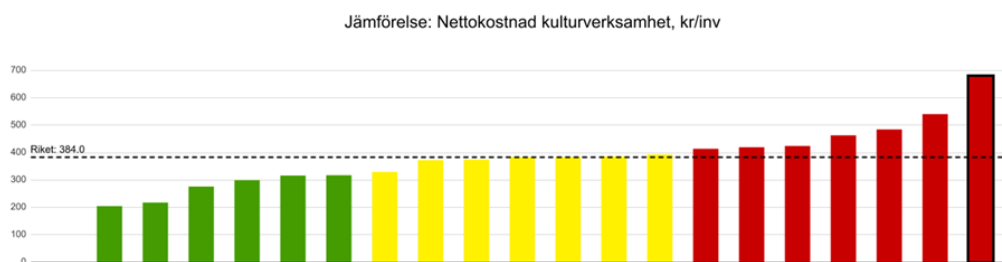
Kvotering, diskriminering och särbehandling baserat på kön, etnicitet och kulturell bakgrund ska inte ligga till grund i Västra Götalandsregionens kulturpolitiska verksamhet. Bidragsvillkor och underliggande styrdokument ska därför formuleras i syfte att bedöma individer och organisationer utifrån deras verksamhet, oavsett kön, kulturell bakgrund och etnicitet. Bidrag ska inte heller ges till verksamheter eller organisationer som är våldsbejakande, som verkar exkluderande, eller som på andra sätt inte harmoniserar med demokrati, jämlikhet och jämställdhet.

Kulturnämndens budget

Kulturnämndens budget uppgick 2023 till 1 516 930 000 kronor. Enligt Koladas statistik över verksamhetskostnader 2021 lade VGR 680 kr per invånare i regionen, vilket är den högsta summan i jämförelse med övriga regioner i Sverige. Sverigedemokraterna anser att vi behöver minska ambitionerna och hitta tillbaka till vårt kärnuppdrag. Därför finns det vissa

verksamheter där vi vill dra ner på bidragen. Ett sådant exempel är Folkteatern Göteborg där vi drar ner på hela regionbidraget till verksamheten. En särskild minskning vi kan göra är också att minska ambitionerna i antalet vänorter samt projekt utomlands. Kulturen vi producerar i regionen ska gå till regionens medborgare samt skapa tillströmning av turister.

Figur 6

Figur 6. Röd stapel längst till höger är Västra Götalandsregionens nettokostnad för kulturverksamhet, 680 kr/invånare. källa:

<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=27504&report=74526>

Verksamhetsstöd

Under perioden 2022–2025 delar kulturnämnden ut verksamhetsstöd till föreningar och organisationer verksamma inom kultur. Dessa verksamhetsstöd uppgår till drygt 44 miljoner kronor (enligt 2023 års detaljbudget för Kulturnämnden). Här behöver vi ha en noggrann och transparent uppföljning för att säkerställa att våra invånares skattepengar är till gagn för just regionens invånare. Vi måste samtidigt också höja ambitionen och se till att de som kan uppbära egna kostnader får hjälp och kompetensutveckling för att kunna göra just det.

Ett grundläggande syfte med verksamhetsstöden är att kultur ska vara tillgänglig för fler i vår stora region. Därför är en viktig aspekt i uppföljningen av verksamhetsstöden att säkerställa att de som erbjuder kultur finansierad av skattemedel inte exkluderar någon.

Vi vill även att verksamhetsstöd prioriteras till de som tillgängliggör kultur till barn, unga, äldre, personer med funktionsnedsättning och resurssvaga. Regionen kan genom verksamhetsstöd och bidrag möjliggöra kultur och kulturskapande för just de särskilda grupperna.

Uppräkning och effektivisering Kultur

Tabell 5. Indexuppräkning och Effektiviseringsgrad – Kultur

År	Indexuppräkning	Effektiviseringsgrad
2024	3,5 %	0,4 %
2025	3,2 %	0,8 %
2026	3,1 %	1,2 %

Tabell 5. Indexuppräkning följer SKR:s rekommendationer (april). Effektiviseringsgraden taktas upp med 0,4% per år till ett årligt långsiktigt mål om 1,2 %.

2.4.5 Sverigedemokraternas särskilda mål för Kultur:

- Höj Självfinansieringsgraden på regionens kulturinstitutioner.
- Avveckla regionbidraget till Folkteatern i Göteborg.
- Regionen ska eftersträva ett ökat decentraliserat kulturutbud som når alla regionens invånare.
- Regionen utökar anslaget inom kulturnämnden för sjukhusclowner, artister och andra kulturaktörer som verkar inom vården för patienter.
- Inrätta är kulturarvsfond inom Kulturnämndens rambudget för bevarande, vårdande och synliggörande av kulturarv i Västra Götalandsregionen.
- Skapa ett nära samarbete med högre utbildningsinstitutioner som verkar inom området datorspel och datorspelsutveckling.
- Erbjud regionalt stöd inom kulturnämndens ram till regionens bibliotek i syfte att bidra till minskad digitalt utanförskap.
- Kulturförvaltningen får i uppdrag att se över styrdokument och kravställning av bidragsvillkor för att säkerställa att höga krav ställs på bidragsmottagaren att de inte är våldsbejakande, verkar exkluderande eller som på andra sätt inte harmoniserar med demokrati, jämlikhet eller jämställdhet.
- Kulturförvaltningen får i uppdrag att utreda regionens medel som delas ut som verksamhetsstöd med syfte att granska tillgänglighet, demokratiska värderingar och inkludering hos de parter som tilldelas verksamhetsbidrag och verksamhetsstöd. Utredningen ska återrapporteras till kulturnämnden.

3 Västra Götalandsregionens ledningsfunktioner

För att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom regionens huvudsakliga ansvarsområden finns ett antal stöd- och ledningsfunktioner. Dessa ska bistå organisationen att uppnå ambitionerna inom dessa områden på ett kostnadseffektivt sätt, i linje med vad kommunallagen stipulerar.

3.1 Regionstyrelsen

Regionstyrelsen har förutom sitt uppdrag att vara förberedande instans till vårt högst beslutande organ regionfullmäktige också den så viktiga uppsiktsplikten. Det innebär att varje ledamot i regionstyrelsen måste känna sig trygg på att alla våra verksamheter följer sina budgetar och direktiv. Då hjälper det inte med att regionstyrelsens presidium har dialoger med presidier från våra nämnder och styrelser, det uppfyller inte uppsiktsplikten. Det blir snarare ineffektivt om sedan alla ledamöter också ska utöva sin uppsiktspflicht. Här måste VGR helt enkelt bli bättre.

Regionstyrelsen har fått kritik från revisionen över bristande styrning gällande framför allt det uppdämda vårdbehovet. Regionstyrelsen måste bli bättre att fatta tydliga beslut om åtgärder när det inkommer rapporter om brister i tillgängligheten.

3.1.1 Effektivisering som en naturlig del i verksamheterna

I dagsläget är det många som förknippar effektivisering med besparing, det är en misstolkning som måste stävjas. Att ständigt sträva efter att effektivisera arbetsmetoder och rutiner bör prioriteras upp och inkluderas i både det dagliga, och i det långsiktiga planeringsarbetet för verksamheterna. Fler medarbetare bör inkluderas i detta arbete i syfte för att skapa en positiv kultur och ett naturligt långsiktigt fokus inom regionen.

Effektiviseringsberedning

En effektiviseringsberedning bör tillsättas direkt under regionstyrelsen i syfte att stödja nämndernas och styrelsernas arbete med årlig effektivisering.

Effektiviseringspremie

Sverigedemokraterna vill utöver att inrätta en effektiviseringsberedning tillskapa en årlig premie, likt den miljöpremie som går att vinna om du vidtagit åtgärder som är positiva för miljön. Med en sådan premie skulle incitamenten för förbättring och bra idéer premieras och därmed skulle fler anställda tänka i dessa banor. En kraftig ekonomisk morot för personalen i form av en engångssumma skulle kunna spara mycket pengar för regionen på sikt.

Överadministration

Sedan regionen infördes har de administrativa verksamhetsdelarna vuxit sig mycket stora. Våra sjukhusförvaltningar, med sina stora underskott, har påbörjat ett arbete med att minska administration och så bör även moderförvaltningen göra. Därför föreslår Sverigedemokraterna en minskning av anslag till regionstyrelsen, vilket även innefattar koncernkontoret.

3.2 Fastigheter

3.2.1 Tomma fastigheter och lokaler

I Västra Götalandsregionen har vi stora ytor i våra fastigheter som idag står tomma och outnyttjade, detta är ett stort slöseri med regionens resurser. Just nu har vi cirka 68 000 kvadratmeter tomma lokaler inom sjukhusfastigheterna som vi inte använder. Det finns fyra val för varje tom lokal; använda, sälja, riva eller hyra ut till extern intressent. Att inte göra något och fortsatt betala för något vi inte använder är ett slöseri med våra invånares skattemedel.

Effektiv användning av våra ytor

Att lokaler och ytor som vi idag använder är väl anpassade efter de verksamheter som bedrivs är också viktigt för att få balans i vårt fastighetsbestånd och är i slutändan en gynnsam besparing. Yt-nyckeltal är då ett effektivt sätt att mäta de lokaler som vi använder så de inte är varken för stora eller för små. Detta gäller allt från väntrum till personalrum, besöksrum med flera.

Underhåll befintliga fastigheter

Underhållsbehovet av VGR:s befintliga lokaler är kraftigt eftersatt och bör prioriteras upp. Under närmaste budgetperiod vill Sverigedemokraterna se en förskjutning av investeringsbudgetens medel för nyinvesteringar till reinvesteringar i syfte att våra tillgångar på sikt inte ska behöva drabbas av onödiga och akuta underhållsbehov.

3.2.2 Internhyra

Modellen med att fastställa en internhyra som är densamma i hela regionen bör ses över. Att ha samma hyra i Göteborg som i Åmål eller Gullspång innebär att landsbygden missgynnas med högre hyror än omkringliggande fastigheter, medan de större städerna med mer attraktiva lägen gynnas med lägre hyror än omkringliggande fastigheter. Resursfördelningen skulle kunna bli mer rättvisande om vi kunde diversifiera hyrorna, antingen genom att lägga dem med de faktiska byggnadskostnaderna, alternativt gå efter prisindex på fastigheter över lag där de är byggda.

3.3 Stöd- och servicefunktioner

Tre styrelser i regionen har utpekade ansvar inom området service. Styrelsen för Logistik, Styrelsen för Fastighet, Stöd och Service samt Styrelsen för Hälsan & stressmedicin

3.3.1 Fastighet, stöd och service

Styrelsen för Logistik ansvarar för en enhetlig, sammanhållen, hållbar och resurseffektiv logistik samt försörjning av varor inom Västra Götalandsregionen. Styrelsen för Fastighet, stöd och service ansvarar för leverans av stöd- och servicetjänster åt nämnder och styrelser (samt aktiebolag där VGR äger mer än hälften av aktierna). De ansvarar även för beredning och genomförande av VGR:s strategiska planer inom stöd och service.

Regionen utvecklas och växer ständigt, vilket gör uppdraget som förvaltningen för fastighet, stöd och service allt tyngre och mer komplext. Här finns det mycket att vinna om vi säkerställer att våra kärnuppdrag och prioriteringar för förvaltningen följs.

3.3.2 Logistik

Styrelsen för logistik har även ett långsiktigt strategiskt uppdrag att utveckla logistik- och varuförsörjning med tillhörande tjänster till stöd för Västra Götalandsregionens utförarverksamheter. Styrelsen ansvarar för att ta fram förslag till och genomföra strategiska planer inom logistikförsörjning. Styrelsen ansvarar också för utvecklingen av ett regionalt optimerat sortiment i samråd med utförarstyrelser och regionstyrelsen. I arbetet med sortimentsfrågor får styrelsen stöd av regionstyrelsen i upphandling och andra kommersiella frågor.

Särskilt fokus måste läggas på att vår interna logistik och försörjning av material även fungerar i kris och krig. En hög beredskap måste planeras och möjliggöras.

3.3.3 Styrelsen för Hälsan & stressmedicin

Styrelsen för Hälsan och stressmedicin har som uppdrag att bedriva Västra Götalandsregionens interna företagshälsovård, forskning, utvecklingsarbete och kunskapsspridning om stress, hälsa och psykosocial arbetsmiljö. Sverigedemokraterna anser att detta är ett mycket viktigt arbete och Västra Götalandsregionen måste säkerställa att styrelsen för hälsa och stressmedicin involveras i högre grad i regionövergripande arbete som rör arbetsmiljö för Västra Götalandsregionens medarbetare.

3.4 Styrning av inköp

Sverigedemokraterna kommer att verka för att en översyn av regionens upphandlingsförfarande genomförs under mandatperioden. Enligt Skattebetalarnas intresseorganisation (<https://skattebetalarna.se/>) går det på

sikt att spara upp emot en åttondel av kostnaderna om vi agerar mer i enlighet med näringslivet. Genom att underlätta vid upphandlingsförfarandet och inte ha så högt ställda krav att endast stora resursstarka entreprenörer kan delta öppnar vi för att fler har möjlighet att lägga anbud och på så sätt ökar konkurrensen och med ett större utbud borde även priserna bli lägre. Då Västra Götalandsregionen upphandlar för cirka 26 miljarder per år borde det därför finnas stora resurser att spara. I 2024 års budgetförslag lägger vi därför in en modest effektivisering om 100 mnkr i syfte att belysa och påbörja behovet av effektivare upphandling.

Regionen – en offentlig kraft med stora resurser

Västra Götalandsregionen kan med sina stora och många resurser göra skillnad för många. Då det är regionens invånare som genom sina skattemedel finansierar verksamheten så bör regionen gynna verksamheter och produktion som sker inom regionens gränser så långt det är möjligt.

Regionens inköpsprocess är så kallat verksamhetsstyrd vilket innebär att behov och krav definieras av verksamheten samt att inköpsstrategier tas fram i ett nära samarbete med representanter från verksamheten och inköpsfunktionerna.

Regionen har en riktlinje för inköp (diarienummer: RS 2021-01977), där det beskrivs fem fokusområden för inköp:

1. Upphandling som strategiskt verktyg
2. Hållbar leverantörsmarknad
3. Främja utveckling och innovation
4. Ansvarsfull upphandling
5. Förebyggande arbete och uppföljning

Tillsammans med ovan nämnt anser Sverigedemokraterna att det finns potential för att utveckla våra inköpsstrategier till att i högre utsträckning främja producenter och varor med regionanknytning.

3.5 Säkerhet och beredskap

De senaste årens omvärldsutveckling har gjort att säkerhet- och beredskapsfrågorna vuxit i omfattning och betydelse. Pandemin och kriget i Ukraina men också andra sårbarheter har ställts på sin spets. Ett exempel är elförsörjningen som har bidragit till en ökad statlig ambitionsnivå inom området. Detta ställer i sin tur krav på beredskapsutveckling inom regionens samtliga verksamhetsområden. Sveriges totalförsvarsförmåga ska öka och ett eventuellt medlemskap i Nato kommer också att ställa krav på civil beredskap, vilket påverkar våra verksamheter.

Lagstiftning inom området har de senaste åren skärpts, till exempel säkerhetsskyddslagstiftningen, GDPR (Dataskyddsförordningen) och Lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. Många lagar är

även på väg att skärpas ytterligare. Investeringar inom såväl fastigheter som digital infrastruktur och system kommer framöver att på ett annat sätt än tidigare behöva beakta säkerhet och beredskapsaspekter.

VGR måste prioritera frågan om krishantering i fred och krig. Regionstyrelsen har av revisionen fått kritik för brister i dokumentation, planer, utbildningar och praktiska övningar.

Om det skulle bryta ut ett krig så kommer regionstyrelsen enligt lag tar över alla nämnders och styrelsers beslutsansvar, då är det viktigt att vi tar beslut om att alla i regionstyrelsen är krigsplacerade just i regionstyrelsen.

3.6 IT och digitalisering

Sverige och regionen är just nu inne i en stark digitaliseringsperiod. Nya digitala metoder och verktyg tas fram för att underlätta medarbetarens arbete. Särskilt stor digitaliseringsprocess sker inom vår hälso- och sjukvård. Oavsett var digitaliseringen sker så är det viktigt att ha i åtanke att digitaliseringen är ett verktyg och inte ett mål i sig.

Det finns även en problematik i att vi fortsatt har en andel i befolkningen som inte är digitaliserade. Dessa måste vi ta hänsyn till och fortsatt erbjuda tjänster på ett mer analogt sätt, till exempel genom telefonsamtal, fysisk post och fysiska möten.

Under arbetet med att digitalisera verksamheterna är det viktigt att även AI inkluderas. Det finns stora vinster med tekniken som redan nu finns tillgängliga och som skulle kunna implementeras inom exempelvis administrativa områden. VGR bör även benchmarka i större utsträckning med länder där arbetet med AI har kommit längre såsom England och USA.

Uppräkning och Effektivisering VGR Ledningsfunktioner

Tabell 6. Indexuppräkning och Effektiviseringsgrad – VGR Ledningsfunktioner

År	Indexuppräkning	Effektiviseringsgrad
2024	3,5 %	0,4 %
2025	3,2 %	0,8 %
2026	3,1 %	1,2 %

Tabell 6. Indexuppräkning följer SKR:s rekommendationer (april). Effektiviseringsgraden taktas upp med 0,4% per år till ett årligt långsiktigt mål om 1,2 %.

3.6.1 Sverigedemokraternas särskilda mål för Västra Götalandsregionens ledningsfunktioner:

- Inventera tomma fastigheter och lokaler i regionens ägo och undersök om regionen kan a) använda, b) sälja, c) riva eller d) hyra ut till extern intressent.
- Upprätta Yt-nyckeltal för regionens lokaler.
- Förändra modellen för internhyra för att skapa en mer rättvis modell genom att diversifiera hyrorna.
- Upphandlingsprocessen ska lyftas som ett prioriterat område nästkommande budgetperiod i syfte att effektiviseras, därför minskar vi regionbidrag med 100 mnkr
- Tillgodose en långsiktig beredskap av regionens krishantering i fred och krig samt implementera i verksamheternas löpande kontinuitetsplanering.
- Sverigedemokraterna gör en riktad satsning om 5 miljoner kronor till Sahlgrenska Universitetssjukhus AI Kompetenscentrum.

4 Västra Götalandsregionens medarbetare

VGR behöver vara en attraktiv arbetsgivare för att kunna rekrytera och behålla medarbetare långsiktigt. Som arbetsgivare har VGR satt ett högt mål som uttrycks i ambitionen att uppfattas som Sveriges bästa offentliga arbetsgivare 2027 och är gemensamt för hela koncernen.

VGR har generellt sett inte problem med att rekrytera personal. Mätningar visar på att VGR idag har mycket arbete kvar att göra för att nå målet att bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Analyserna från avgångsenkäten visar dessutom att den organisatoriska arbetsmiljön är den mest genomgående orsaken till avgångarna bland medarbetare i VGR. Två tredjedelar av yrkesgrupperna rankar den organisatoriska arbetsmiljön som det främsta skälet till att de väljer att avsluta sin anställning. VGR behöver därför arbeta mer fokuserat på att behålla medarbetare.

4.1 Övergripande arbete och inriktning

Enligt den nuvarande medarbetarpolicyn (RS 2017-00684) samt Handlingsplan bästa offentliga arbetsgivaren (RS 2019-08510) ställer vi krav på oss som arbetsgivare att säkerställa en god hälsa och arbetsmiljö för vår personal samt en hög kompetensförsörjning. Även mål om att Västra Götalandsregionen ska vara en jämlik och inkluderande arbetsplats tas upp utöver lönepolitiken.

Värna befintlig personal

Att värna om befintlig personal är inte bara socialt hållbart utan ger även en ekonomisk vinst. Om regionen på riktigt ska kunna uppnå målet om att bli Sveriges bästa arbetsgivare krävs att vi arbetar mot ett mål, att värna och därigenom behålla befintlig personal. Inom vissa verksamhetsområden har vi en hög personalomsättning som vi måste stävja. Genom detta behåller du även kompetensen och får färre kostnader kopplade till avgångar och nyanställningar.

4.2 Prioriterade mål och fokusområden kopplade till strategin

4.2.1 En god hälsa på arbetsplatsen

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska fungera väl för såväl medarbetare som ledning. För att säkerställa en personal med god hälsa, både fysisk och psykisk behöver regionen genomföra en bred arbetsmiljösatsning med flertalet åtgärder. Till exempel inom schemaläggning, friskvård och medarbetarens delaktighet i verksamhetsplaneringen.

Regionen kan bland annat möjliggöra distansarbete hemifrån i större utsträckning idag. Under pandemin har många företag och organisationer funnit att personalen mår bättre av möjligheten att arbeta hemifrån i den mån det är möjligt. Att vara flexibel som arbetsgivare och anpassa sig till medarbetarens styrka, förmåga och vilja kan ge goda effekter för våra medarbetares hälsa på arbetsplatsen.

4.2.2 Ledningsutveckling

För att få en effektiv organisation som är villig till förändring krävs det att VGR har chefer med goda ledaregenskaper. Chefer i Västra Götalandsregionen ska ha rätt kompetens, personlig fallenhet och ett bra stöd för att kunna utföra sitt arbete. Genom chefsutbildning och stöd av senior chef samt löpande kompetensutveckling, befogenhet och resurser för att kunna utföra ett systematiskt arbetsmiljöarbete skapas goda förutsättningar.

4.2.3 Kompetensförsörjning

Sverigedemokraterna anser att det är nödvändigt att kunna erbjuda vidareutbildning under arbetstid samt att den som vidareutbildar sig och sedan kommer tillbaka efter studierna inte hamnar på en lägre lönenivå än tidigare anställning. Det berör till exempel när en sjuksköterska väljer att vidareutbilda sig till barnmorska.

Att utbilda personal är en kostnad och en investering. När personalen sedan direkt väljer att gå vidare till annan verksamhet så är investeringen utan nytta för regionen. En god ekonomi innebär att anställda vill stanna kvar i verksamheten, känner sig trygga och trivs. Detta genererar till exempel att du

som patient kan få kontinuerlig vårdkontakt vilket i sin tur ökar vårdkvaliteten och minskar risken för patientskador.

VGR måste säkra utbildning inom de områden där det råder kompetensbrist idag. Samtidigt ska regionen ge medarbetaren som kompetensutvecklar sig en adekvat löneutveckling. I bristyrken som regionen har svårt att rekrytera nya medarbetare till ska vi införa en modell med erbjudande om succesiv avskrivning av studielån så länge medarbetaren stannar kvar på arbetsplatsen.

4.2.4 Nedtrappning arbete – bibehållen lön

I syfte att behålla medarbetare som annars skulle gått i pension och kunna ta vara på deras kompetens bör regionen se över om ett system där personal i bristyrken, vid exempelvis från 64 års ålder, kan börja växla ner sin arbetstid med behållen lön. Introducering av nya medarbetare är i sig en kostsam process. Att vi dessutom har brist inom vissa yrken bör göra en sådan här modell attraktiv, både ur personalens och regionens perspektiv.

Exempel:

Tabell 7. Exempel nedtrappning arbetstid – bibehållen lön

Ålder	Lön	Arbetstid
64 – 65	100%	80%
66 – 67	100%	70%
68 – 69	90%	60%
68 – 70	80%	50%

Tabell 7. Visar exempel på hur en nedtrappning av arbetstid med bibehållen lön kan utformas.

4.2.5 Löner

Det har sedan länge funnits en bred överenskommelse att flertalet löner måste öka då vi historiskt sett legat under medellönen. I dagsläget har vi efter många års arbete nått flertalet mål och ligger idag högre i medellön inom flera yrkeskategorier. Det finns indikationer som tyder på att fortsatt uppföljning samt åtgärder kan behövas inom området jämställda löner (löneskillnader mellan män och kvinnor). Därtill är särskilda lönesatsningar på de som arbetar inom dygnetruntvården prioriterat av Sverigedemokraterna.

I de fall vi ska göra avsteg ifrån den svenska modellen och från politiken rikta löneökningar, något som exempelvis fackföreningarna skrivit problematiserande om, så bör riktade lönesatsningar gå till de personalkategorier där vi har en brist.

4.2.6 Bemanningsföretag och hyrläkare

Ett långsiktigt mål för VGR måste vara att minska bemanningsföretagen och den så kallade hyrpersonalen i hälso- och sjukvården. En åtgärd som vi föreslår för att nå målet är att skapa en regional bemanningspool.

4.2.7 Särskild trygghetssatsning på akutmottagningarna

Vissa akutmottagningar har blivit samlingsplatser för gäng och kriminella. Det har rapporterats om kriminella uppgörelser i samband med besök på akuten. Trygghetssatsningar kan till exempel innebära att kunna låsa dörrar för att förhindra tillträde av obehöriga. En målsättning bör vara att ge all personal på riskutsatta arbetsplatser möjlighet att erhålla ett eget personlarm. Sverigedemokraterna anser att regionen måste prioritera större resurser för anlitande av väktare till sjukhus med akutmottagningar.

4.2.8 Språkkrav

Det är av största vikt att patienter förstår och blir förstådda vid kontakt med vården. Inom legitimationsyrken finns ett nationellt språkkrav på C1 enligt europeisk skala. Men i Sverige finns det inte ett nationellt test för denna nivå, vilket gör att språkkunskaperna ibland blir bristfälliga även för dessa yrkesgrupper.

Inom övriga yrkesgrupper finns idag inget särskilt språkkrav. Därför är det av största vikt att regionen säkerställer att språknivån är på en acceptabel nivå. Det gäller både för redan anställda och vid nyanställningar. Vårdpersonal som har kontakt med patienter får inte vara ett integrationsprojekt utan ska tillgodose patienternas behov. Här ser vi att man kan särskilja kraven, en undersköterska har krav på genomgången gymnasiekurs (SAS 3) medan ett vårdbiträde inte har det kravet och då skulle SAS G vara ett rimligt språkkrav. För redan befintlig personal är testning på relevant nivå viktigt för att kunna hjälpa dem att erhålla adekvat språkkunskap.

4.2.9 Sverigedemokraternas särskilda mål för Västra Götalandsregionens medarbetare:

- Säkerställa en god hälsa och arbetsmiljö för personalen.
- Säkerställa möjligheten till kompetenslyft för personal och chefer.
- Inför en modell för personal nära/i pensionsålder att trappa ner i arbetstid med bibehållen lön.
- Säkerställa att lönen inte blir lägre när du kommer tillbaka från en specialistutbildning.
- Inrätta en regional bemanningspool
- Säkerställ en trygg arbetsmiljö för regionens medarbetare
- Ställ språkkrav vid nyrekrytering och ge möjlighet till språkutbildning för redan anställd personal som inte når upp till målen.

5 Hållbarhet

Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål 2030 (Mål för social hållbarhet 2030 och Miljömål 2030) utgår ifrån de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Målen fastställer att VGR främjar god hälsa och välbefinnande, arbetar för jämlikhet och lika rättigheter, skapar tillit, trygghet och delaktighet, arbetar resurseffektivt och giftfritt, ställer om till låg klimatpåverkan samt främjar biologisk mångfald och ekosystem.

Som ett socialkonservativt parti är bevarandet och vårdandet av vår planet och dess resurser som ett lån från framtida generationer en viktig ideologisk grundbult.

Sverigedemokraterna vill se en miljöpolitik som är verklighetsförankrad och som tar samhällsutvecklingen och ekonomiska aspekter i beaktning. Utvecklingen och den allmänna kunskapen inom miljöarbetet går fort och invånarna ställer allt högre krav på ett hållbart samhälle, produkter och sitt allmänna leverne. En naturlig marknadsutveckling är att företagen ställer om sin produktion för att tillmötesgå sina kunders behov. I denna utveckling ska inte Västra Götalandsregionen skapa artificiella marknader som inte kan stå på egna ben utan subventioner eller tillförsel av stora skattemedel. Det är dessutom tveksamt ur ansvarssynpunkt att offentlig verksamhet ska gå i spetsen när det gäller ny och ofta dyr och obeprövad teknik.

5.1 Uppdatera miljöbokslutet

I miljöbokslutet bör även merkostnader för de olika åtgärderna att minska miljöpåverkan inkluderas. Redovisas merkostnaderna på ett tydligt sätt så skapas inte bara en bättre transparens och förståelse hos invånarna i Västra Götalandsregionen om vad som görs på området. Det skulle även ge en tydligare bild till beslutsfattarna om vilka projekt som ger bäst nytta för skattemedlen och därför bör prioriteras upp, men även vilka projekt som kan prioriteras ned eller fasas ut.

5.2 Prioriteringar i arbetet med mål för social hållbarhet

Västra Götalandsregionen leds av en övergripande vision samt fyra strategiska styrdokument. Den övergripande visionen, Det goda livet i Västra Götaland, innebär att vi ska bidra till ett gott liv för varje människa genom hela livet. En avgörande del i det arbetet är just att skapa och verkställa mål för social hållbarhet. Enligt styrdokumentet Mål för social hållbarhet 2030 (diarienummer: RS 2019-02964), ska regionen arbeta för att påverka den sociala hållbarheten för våra invånare i regionen. Arbetet utförs inom flertalet områden, till exempel: folkhälsa, jämställdhet, jämlikhet, arbetsmiljö, mänskliga

rättigheter, utbildning, motverka ensamhet, främja psykisk hälsa och mycket mer. Självklart ställer sig Sverigedemokraterna sig bakom detta, samtidigt ser vi att det finns vissa prioriteringar som kan göras i arbetet mot en god social hållbarhet.

Sverigedemokraterna ser särskilt värde i att stärka arbetet genom att:

- Främja hälsosamt åldrande och motverka ofrivillig ensamhet
- Främja psykisk hälsa och förebygga suicid
- Främja ansvarstagande och transparent organisation
- Främja trygghet

Dessa prioriterade mål tas om hand inom respektive område och är av största vikt att de genomförs och följs upp.

6 Västra Götalandsregionens ekonomi

VGR har haft goda ekonomiska resultat de senaste åren, mycket tack vare pandemirelaterade statsbidrag och ett minskat vårdutbud. Det har gett en förbättrad finansiell kapacitet och möjliggör underbalansering av budgeten 2023 och 2024 för att möta den tillfälliga och kraftiga ökningen av pensionskostnaderna. Även om underbalanseringen kan motiveras av att den är av tillfällig karaktär behöver VGR från och med 2025 återgå till den ordinarie ekonomiska förvaltningen med positiva ekonomiska resultat och en fortsatt förbättrad soliditet.

Resultatutjämningsreserven (RUR)

Sverigedemokraternas budgeterade underskott 2024 kommer delvis balanseras upp genom ianspråktagande av resultatutjämningsreserven om 165mnkr.

6.1 Ekonomisk utblick

Efter en tid av snabb återhämtning i den globala ekonomin efter pandemin är konjunkturen på väg att försvagas. Orsaken är främst den höga inflationen som förklaras av bristande logistikkedjor, brist på nyckelvaror och inte minst kriget i Ukraina. Tillsammans med den rödgröna regeringens nedläggning av svensk kärnkraft har det inneburit ökade energipriser. I Sverige minskar sannolikt BNP under 2023 och svensk konjunktur antas bli svag även 2024. Först 2025 förväntas nästa konjunkturuppgång vara på plats. När det gäller inflationen spår Riksbanken att den vänder nedåt under 2023 och att den under 2024 närmar sig två procent.

Regeringens och Sverigedemokraternas ansvarstagande och något åtstramande finanspolitik, tillsammans med Riksbankens åtgärder, leder

förhoppningsvis till en snabb tillbakagång till en lägre inflationsnivå. Samtidigt finns det flera osäkra faktorer som påverkar antaganden av gjorda prognoser. Det kommunala skatteunderlaget stiger i normal takt kommande år, men kostnadsökningar urholkar värdet av de kommunala skatteintäkterna.

Osäkerheterna påverkar förutsättningarna för VGR:s finansiering och planering. Tidsplanen för regionens budget behöver balansera behovet av tidiga förutsättningar för förvaltningar och bolag mot behovet av att kunna styra om resurser om förutsättningarna förändras fort. Det innebär att ett budgetbeslut i juni kan behöva kompletteras med ytterligare beslut i november 2023. Budgeten underbalanserar 2023 och ser ut att göra så även 2024. Det är därför av yttersta vikt att budgeten har en långsiktighet, annars kan ett kortsiktigt fokus på att enbart klara 2024 års underskott snabbt bytas mot ännu större nedskärningar längre fram. För även om prognoserna för 2025 ser goda ut kan vi inte förlita oss på att kunna använda synnerliga skäl för att även täcka underskott 2025

Utöver den osäkra ekonomiska framtiden kommer kompetensförsörjningen fortsatt vara den stora utmaningen de kommande tio åren, vilket förklaras av den demografiska utvecklingen som medför en lägre tillväxt av sysselsatta. Samtidigt finns motverkande utveckling och trender som kan lindra problemen, till exempel att allt fler förlänger sitt arbetsliv och potentialen i nya arbetssätt och ny teknik.

6.2 Skatteintäkter och statsbidrag

I reala termer växer skatteunderlaget med cirka en procent per år 2022–2026, vilket kan jämföras med de senaste tio årens genomsnitt på 1,8 procent (källa: SKR). Trots den nominella tillväxten urholkas alltså köpkraften kraftigt på grund av prisökningar. År 2023 beräknas skatteunderlaget reellt sett bli lägre än föregående år.

Sammantaget för perioden beräknas skatteunderlaget inte räcka till att finansiera en växande kommunal verksamhetsvolym i linje med den senaste tioårsperioden. Samtidigt är den demografiska utmaningen framöver större än tidigare, de i arbetsför ålder behöver försörja allt fler (yngre och äldre). Särskilt de ökade behoven av vård av äldre kommer kräva allt större resurser.

Utöver generella statsbidrag och kommunalekonomiskt utjämningsbidrag beslutar staten om generella och riktade statsbidrag. I budgetpropositionen för 2023 förstärktes det generella statsbidraget liksom vissa riktade satsningar, bland annat för att öka vårdkapaciteten.

De riktade statsbidragen kräver ofta en omfattande administration både av mottagande verksamhet och av Koncernkontoret för att uppfylla villkor och återredovisa de krav som ställs i överenskommelserna. Både regioner och SKR har lämnat önskemål till staten om färre riktade statsbidrag, långsiktighet och förenklad administration. De riktade statsbidragen är samtidigt en viktig del av

regionens finansiering. Sverigedemokraterna arbetar aktivt för att minska de riktade statsbidragen eftersom dessa kan skapa obalans i systemet, både i tid och syfte. De riskerar även att slå väldigt olika mellan regioner då dessa ofta har olika förutsättningar och därmed olika behov.

Under pandemin har regionerna fått stora riktade statsbidrag för bland annat vaccinationer, tester och för uppdämt vårdbehov. Större delen av dessa bidrag upphör 2023. Enligt budgetpropositionen kommer de riktade statsbidragen att minska från 2024, bland annat upphör statsbidraget för ökad läkarkompetens inom äldreården, varav 49 mnkr som går till VGR (ingår i KoK-boken från 2022). Upphör gör också statsbidraget "Goda förutsättningar för vårdens medarbetare" varav 350 mnkr som går till VGR (som sedan 2018 riktats som en förstärkning till utförare inom hälso- och sjukvård och ingår i Vårdöverenskommelserna).

Den så kallade kömiljarden fortsätter dock, på samma sätt som riktade satsningar på cancervård, primärvård, psykisk hälsa och förlossningsvård. Regeringen stärker satsningen för att utöka vårdkapaciteten och på civilt försvar. Villkoren för att kunna få ta del av de senare är dock inte klara.

6.3 Kapitalförvaltning

Under 2022 var avkastningen av Västra Götalandsregionens finansiella tillgångar negativ. Pensionsportföljen backade med -11,7 procent vilket innebär en realiserad förlust på -1 290 mnkr.

Ett viktat jämförelseindex landade i stället på -10 procent. En av anledningarna till att Västra Götalandsregionen gjorde ett sämre resultat är hur finanspolicyn är utformad och vad som prioriteras vid placeringar. Hållbara bolag anges här som en av anledningarna till det sämre resultatet. Sverigedemokraterna menar att Västra Götalandsregionens placeringar inte i för stor utsträckning bör avvika från det nationella börsindexet. Därför bör finanspolicyn revideras för att minska riskerna med placeringar som är politiskt motiverade, i stället för ekonomiskt. Hade utvecklingen följt jämförelseindexet hade förlusten 2022 blivit ungefär 200 mnkr lägre.

6.4 Verksamheternas ekonomiska situation och prioriterade utmaningar

Enligt en jämförelse mot övriga regioner i Sverige så lägger vi mindre pengar per invånare på sjukvård samtidigt som vi är en av de regioner som lägger mest per invånare på både regional utveckling, kollektivtrafik och kultur. Sverigedemokraterna menar att nu är det dags att prioritera om och prioritera rätt. Det innebär att vi vill se en växling, där vi tar resurser från övriga verksamheter till att lägga på regionens sjukvårdsuppdrag.

Verksamheterna måste också få långsiktiga ekonomiska förhållningsregler. Sverigedemokraterna kommer att tilldela verksamheterna ramanslag för de uppdrag som dessa förväntas utföra. Inom dessa ramar kommer prioriteringar för nya uppdrag och tillhörande resurser ligga samt motsvarande vid nedprioriterade uppdrag som får lägre eller inga anslag.

Till dessa ramanslag kommer en årlig indexuppräkningsprognos som följer SKR:s prognos för LPIK ske för västra Götalandsregionens egen verksamhet. Att ge samma uppdrag som tidigare år utan att räkna upp LPIK med prognostiserat belopp innebär annars att förvaltningarna förväntas utföra samma uppdrag men med färre resurser. Det kan liknas vid ett dolt påbud om effektivisering utan att det uttalas till verksamheten.

För att tydliggöra Sverigedemokraternas långsiktiga förväntningar på förvaltningarna kommer vi konsekvent att ha med ett effektiviseringsbeting som på sikt kommer att ligga på 1,2 procent årligen. För Hälso- och sjukvården lägger vi en något lägre ambition om en långsiktig nivå på 1 procent. Med införandet av en effektiviseringsberedning hoppas vi att en kultur kan inarbetas där effektivisering inte likställs med besparing utan i stället naturligt implementeras i det löpande arbetet. Verktuget bör inte användas godtyckligt som budgetregulator när det råder kristider.

En vetskap om de ekonomiska förutsättningarna på längre sikt och tydliga anvisningar och prioriteringar borgar för en trygghet i verksamheterna.

6.4.1 Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdens kostnader per invånare har tydligt halkat efter de övriga regionerna i riket. Under 2021 spenderade VGR nästan 10 procent mindre än snittet, eller 2 200 kr mindre per person (se figur 2, sidan 12). Detta får bland annat till följd att vi har svårt att klara de lagstadgade krav som ställs på oss från regeringen. Vi vill se en successiv växling, där vi går från att ta resurser från övriga verksamheter, till att lägga på sjukvården.

6.4.2 Regional utveckling

Totalt spenderar VGR näst mest pengar per invånare på regional utveckling. Drygt 1 100 kr mer än snittet bland regionerna i Sverige. Här ser Sverigedemokraterna att vi kan göra en omprioritering genom att dra ner på ambitioner och resurser inom området regional utveckling och i stället lägga pengarna på hälso- och sjukvården.

6.4.3 Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken måste i större utsträckning bära sina kostnader genom ökade intäkter. Självfinansieringsgraden bör ligga stadigt över 50 procent med en målbild om 55 procent. Med en långsiktig plan för finansiering av kollektivtrafiken kan vi förhindra ett ständigt behov av ökade regionbidrag och istället prioritera kärnverksamheterna.

6.4.4 Kultur

VGR lägger mest resurser per invånare på kultur jämfört med övriga regioner i Sverige. Vi behöver öka självfinansieringsgraden inom regionens kulturverksamheter, prioritera hårdare samt minska ambitionsnivån för att succesivt kunna minska regionbidragen till kultursektorn.

6.5 Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden

Fördelningen av regionbidrag och satsningar under perioden återfinns under vardera kapitel per verksamhet.

6.5.1 Tabellverk Regionbidrag

	Budget 2023 Regionbidrag	Budget 2024 Regionbidrag	Plan 2025 Regionbidrag	Plan 2026 Regionbidrag
Hälso- & sjukvård	48 286,0	49 798,2	51 480,5	53 103,7
Strategisk SN	78,2	100,1	102,0	103,4
Operativ SN	48 056,2	49 542,7	51 220,1	52 839,6
Delregionala nämnderna	151,6	155,4	158,4	160,6
DRN N:a	28,8	29,5	30,0	30,5
DRN S:a	23,7	24,3	24,8	25,1
DRN Ö:a	20,4	20,9	21,3	21,6
DRN V:a	24,6	25,2	25,7	26,0
DRN Gbg	54,2	55,5	56,6	57,4
Regional utveckling	8 157,5	8 255,2	8 424,7	8 552,8
Miljö- och regionutvecklingsnämnden	923,7	853,9	799,4	739,5
Kulturnämnden	1 143,9	1 104,3	1 075,8	1 046,3
Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden	6 089,9	6 297,0	6 549,5	6 767,0
Serviceverksamheter	554,9	747,4	726,4	640,6
Styrelsen för fastighet, stöd och service	482,6	672,8	650,0	562,8
Styrelsen för logistik	51,4	53,0	54,2	55,3
Nämnd Hälsan & stressmedicin	21,0	21,7	22,2	22,6
Regiongemensamt	8 794,6	10 128,5	6 474,3	6 309,7
Regionfullmäktige	94,3	97,3	99,6	101,5
Regionstyrelsen	3 946,7	3 829,0	3 871,9	4 080,5
Regionstyrelsen	2 840,2	2 688,2	2 603,7	2 653,2
Personalutskottet	1 078,7	1 112,2	1 238,9	1 397,4
Hållbarhetsutskottet	27,8	28,6	29,3	29,9
Revisorskollegiet	26,9	27,7	28,4	28,9
Patientnämnderna	27,3	28,2	28,8	29,4
Arkivnämnden				
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-302,1	-302,1
Moderförvaltningen	5 001,5	6 448,5	2 747,7	2 371,6
Summa	65 793,0	68 929,4	67 106,0	68 606,8

6.6 Investeringar

VGR står ständigt inför stora reinvesteringsbehov. Prisutvecklingen på vissa byggnadsmaterial har ökat kraftigt, samtidigt gör det försämrade

konjunkturläget att nya upphandlingar kan bli mer fördelaktiga. Detta påverkar budgeten för större fastighetsinvesteringar som beslutades i ett lägre kostnadsläge och projekt som är under pågående planering. Investeringsbudgeten i sig är en årlig utgiftsrestriktion. Därför beror det faktiska utfallet gentemot budget på om investeringarna håller tidsplan. Under de senaste åren har förskjutningar i större projekt gjort att budgeten inte uppnåtts vilket ger en förskjutning på den bedömda ökningen av avskrivningskostnaderna.

Västra Götalandsregionen har dock många fastigheter och lokaler som står outhyrda, samt ett behov att hålla igen på kostnaderna.

Arbetet med att identifiera investeringsprojekt som kan skjutas på framtiden bör därför intensifieras under den närmaste budgetperioden och därmed ge förutsättningar för att helt ta bort projekt som inte faller inom regionens egentliga huvudansvar samt senarelägga de projekt som inte är av akut art till framtiden. Sverigedemokraterna kommer i investeringsbudgeten minska investeringsramarna under nästkommande budgetperiod i syfte att skapa bättre soliditet, likviditet och resultat. Det ger ett bättre ekonomiskt manöverutrymme vid eventuella svårigheter i framtiden.

Följande investeringsramar ska gälla för de kommande åren (mkr):

2024	2025	2026
6 000	6 500	6 500

6.7 Pensionsåtagandet

Pensionskostnaderna, framför allt avsättningen till den förmånsbestämda avtalspensionen, påverkas till stor del av inflationen och därav följer stora svängningar mellan åren och att prognoserna är mycket osäkra. Ett nytt pensionsavtal började gälla från och med 1 januari 2023. Avtalets konstruktion innebär att pensionsavsättningen i balansräkningen på sikt kommer fasas ut, i stället kommer ett helt premiebaserat avtal införas successivt och gälla både för nuvarande anställda som väljer att gå över till det nya avtalet och för alla nyanställda medarbetare. Avgifterna kommer bli högre men samtidigt kommer det nya avtalet innebära mer förutsägbara kostnader och lägre kostnader för inflationsskydd av pensionsskulden.

Pensionsavsättningarna inklusive förpliktelserna beräknas öka med 13 mdkr till totalt 60 mdkr från 2023 till budgetperiodens slut 2026 för att därefter succesivt återgå till en lägre ökningstakt.

Pensionsåtagandet på 21 mdkr som ligger som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen innebär att Västra Götalandsregionens soliditet och eget kapital är negativt. Under 2022 belastade denna förpliktelse regionens resultat med 1,4 mdkr i kostnader och kommer fortsätta belasta resultatet varje år,

men med avtagande kostnad i upp till 30 år. Varje år räknas beloppet dessutom upp med basbelopp och ränteuppräknings, för 2022 med 600 mnkr. Att ha en så stor skuld liggandes utanför balansräkningen innebär onekligen att nyckeltalen för bland annat soliditet ser betydligt bättre ut än vad det i realiteten är. Detta ger inte bara en kraftigt missvisande bild av Västra Götalandsregionens ekonomi och ställning utan kan också skapa svårigheter för regionens invånare att skapa sig en korrekt bild av läget. De politiska beslutsfattarna kan också inledas i villfarelsen att läget ser bättre ut än det faktiskt är och beslut kan således fattas på felaktiga grunder.

Sverigedemokraterna föreslår att en dialog startas i syfte att eventuellt överge blandmodellen och övergå till fullfonderingsmodellen. En sådan övergång skulle, förutom att ge en mer sanningsenlig och transparent bild av verkligheten, innebära prognostiserade kostnadsminskningar för budgetperioden med 1,7 mdkr. Det är dock viktigt att inkludera dessa extra kostnadsminskningar i ett utökat resultatmål då utbetalningarna givetvis ändå måste ske, i annat fall byter vi bara pensionsskuld mot låneskuld.

6.8 God ekonomisk hushållning

Regionfullmäktige antog i maj 2020 riktlinjer för god ekonomisk hushållning (Dnr RS 2019–06176). De delar som refereras till här kommer ur detta ärende. Där finns också djupare förklaring till de finansiella målen.

6.8.1 Hållbar ekonomisk utveckling

Enligt kommunallagen ska en regions budget upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. För att uppnå god ekonomisk hushållning på lång sikt räcker dock inte ett resultat på eller precis över noll. Ett överskott behövs exempelvis för att inflationsskydda det egna kapitalet och för att finansiera investeringar och pensionsutbetalningar.

Ekonomiska marginaler behövs också för att möta konjunkturer, klara oväntade kostnader och genomföra utvecklingsinsatser. En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att bygga upp ekonomiska resurser under gynnsamma år (exempelvis genom avsättning till resultatutjämningsreserven) för att klara år med sämre ekonomi.

För en hållbar ekonomisk utveckling krävs en långsiktigt hanterbar nettokostnadsutveckling. I praktiken innebär det att takten för nettokostnaderna inte ska överstiga prognoserna för intäkter från skatter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

6.8.2 Ekonomisk inriktning för Västra Götalandsregionen

Den övergripande ekonomiska inriktningen är att Västra Götalandsregionen ska ha en god resultatutveckling och finansiell kapacitet samt präglas av god ekonomisk riskhantering och kontroll. Dessa är tätt sammankopplade områden.

Ekonomiska överskott är nödvändiga för att bygga upp den finansiella kapaciteten inför kommande år. För att säkra en god resultatutveckling krävs en effektiv hantering av uppkomna risker och kontroll över den ekonomiska utvecklingen.

Här är budgetföljsamhet och en ändamålsenlig ekonomistyrning viktiga komponenter. Den finansiella kapaciteten är bland annat betydelsefull för att Västra Götalandsregionen ska kunna betala medarbetarnas framtida pensioner och ett visst överskott i den löpande driften krävs för att investeringsutgifter inte ska leda till en allt för kraftig skuldsättning.

6.8.3 Eget kapital

Det egna kapitalet bör fortsatt öka i enlighet med målet om ökad soliditet. Det bör endast i undantagsfall nyttjas för att balansera underskott, ibland kan det dock vara befogat men då gäller det att över tid kompensera för detta. En avsättning till resultatreserven skulle kunna vara befogat för framtiden i syfte att balansera exempelvis de problem som 2022 innebar med plötsligt förändrade pensionsförpliktelser samt ökad inflation.

6.8.4 Soliditet

Västra Götalandsregionens soliditet exklusive ansvarsförbindelser ligger för 2022 på 22 procent. Detta är endast bättre än tre av Sveriges 21 regioner där snittet ligger på 33 procent. Tar vi dessutom med ansvarsförbindelser i form av pensioner som ligger utanför balansräkningen så landar vi på en soliditet på -10 procent. Dessa pensionsförbindelser uppgick i årsredovisningen 2022 till drygt 21,5 mdkr. Minskningen under året uppgick till 805 mnkr. Detta inkluderar pensionsutbetalningar, som minskar beloppet, men också ränte- och uppräkningskostnader på 651 mnkr som ökar skulden. Med liknande minskningstakt kommer ansvarsförbindelserna vara lösta först om 27 år. En stark soliditet innebär att vi blir mindre sårbara för ekonomiskt svåra tider samt mindre räntekänsliga. Sverigedemokraterna anser att Västra Götalandsregionen i arbetet med en god ekonomi på lång sikt ska inkludera ett soliditetsmål i de finansiella målen.

Resultatmål

Ett tydligt resultatmål över en period om exempelvis sex år möjliggör för en större flexibilitet under enskilda budgetår. I syfte att upprätthålla och stärka det egna kapitalet och skydda det mot inflation, klara självfinansiering av investeringar samt framtida pensionsutbetalningar bör därför ett resultatmål införas som finansiellt mål. Med ett långsiktigt mål behöver enskilda års sänpta förutsättningar inte påverka verksamheterna lika kraftigt då behovet hos beslutsfattarna att justera budgeten blir mindre viktigt.

Självfinansieringsgrad

Med en hög självfinansieringsgrad kan Västra Götalandsregionen ta ansvar för att framtida generationer inte behöver sättas i skuld för vad dagens

generation utför i form av investeringar. Det kan ibland vara befogat att vissa år ligga med en lägre självfinansieringsgrad men över tid bör den ligga på 100%. Sverigedemokraterna anser därför att ett självfinansieringsmål bör inkluderas i de finansiella målen.

6.8.5 Finansiella mål

- Kassalikviditeten ska överstiga 100 procent
- Förvaltad pensionskapital ska på sikt täcka det totala pensionsåtagandet
- Avskrivningskostnaderna som årlig andel av intäkter från skatt, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning ska inte överstiga 6 procent under en rullande tioårsperiod
- Budgetavvikelsen ska understiga en procent
- Resultatmål om 2,5 % av skatter och bidrag över en sexårsperiod
- Självfinansieringsgraden ska ligga på 100 % över en sexårsperiod
- Soliditeten inklusive pensionsförpliktelserna ska vara positiv innan 2030

7 Ekonomitabeller

7.1 Resultaträkning

Resultaträkning (mnr)	2024	2025	2026
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	15 150	15 529	15 917
varav riktade statsbidrag	2 700	2 754	2 809
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-77 719	-77 927	-79 683
Avskrivningar och nedskrivningar	-3 397	-3 562	-4 000
Verksamhetens nettokostnad	-65 966	-65 960	-67 766
Skatteintäkter	54 285	56 923	59 564
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	13 351	13 328	13 483
varav generella statsbidrag	6 254	6 303	6 429
Finansiella intäkter	70	70	70
Finansiella kostnader	-2 899	-1 216	-911
ÅRETS RESULTAT	-1 159	3 145	4 440

7.2 Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	2024	2025	2026
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	1 196	1 337	1 445
Byggnader och Mark	26 020	27 030	28 356
Maskiner och inventarier	12 465	13 835	16 192
Finansiella anläggningstillgångar	1 200	1 235	1 270
Summa anläggningstillgångar	40 881	43 437	47 263
Bidrag till infrastruktur	358	313	268
Omsättningstillgångar			
Förråd	600	600	600
Kortfristiga fordringar	7 300	7 500	7 700
Kortfristiga placeringar	24 072	25 173	25 927
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	32 472	33 773	34 727
SUMMA TILLGÅNGAR	73 711	77 523	82 258
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	-1 159	3 145	4 440
Övrigt eget kapital	12 252	11 093	14 238
varav resultatutjämningsreserv	165	165	165
Summa eget kapital	11 093	14 238	18 678
Avsättningar			
Avsättning pensioner	36 661	38 374	39 005
Övriga avsättningar	4 380	4 230	4 080
Summa avsättningar	41 041	42 604	43 085
Skulder			
Långfristiga skulder	4 945	4 945	4 945
Kortfristiga skulder	16 632	15 736	15 551
Summa skulder	21 577	20 681	20 496
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	73 711	77 523	82 258

8 Beslutspunkter

Regionfullmäktige föreslås besluta följande.

1. Regionfullmäktige fastställer regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för 2024 i enlighet med föreliggande förslag till budget.
2. Regionfullmäktige fastställer den ekonomiska flerårsplanen för åren 2025 och 2026.
3. Regionfullmäktige fastställer i budgeten angivna prioriterade mål, fokusområden med uppdrag samt finansiella mål.
4. Regionfullmäktige fastställer skattesatsen för 2024 till 11:48 öre per skattekrona.
5. Regionstyrelsen bemyndigas att utifrån investeringsram om 6000 mnkr fastställa investeringsplan och fördela låneramar för 2024.
6. Regionstyrelsen bemyndigas att fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
7. Regionstyrelsen bemyndigas att vid behov fastställa andra tidpunkter för uppdrag och detaljbudget.
8. Regionstyrelsen bemyndigas att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi.
9. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fastighetsindex.
10. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om riktlinjer för detaljbudgetarbetet till nämnder och styrelser för 2024, 2025 och 2026 med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplan som grund.
11. Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden ska senast 30 oktober fatta beslut om uppdrag, finansiering med mera till vårdens utförare för budgetåret 2024 samt för 2025 och 2026.
12. Miljö- och regionutvecklingsnämnden, Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden samt kulturnämnden ska senast 30 oktober 2023 fatta beslut om uppdrag, finansiering med mera till respektive verksamheter för åren 2024, 2025 och 2026. Andra ekonomiska frågor som påverkar annan förvaltning ska vara hanterade senast 31 augusti.
13. Nämnder och styrelser ska senast 30 november fastställa budget och verksamhetsplan för 2024 i enlighet med de uppdrag, inriktning och den finansiering som fastställts.

14. Nämnder och styrelser ska senast 30 november fastställa ekonomiska flerårsplaner och verksamhetsplaner för åren 2025 och 2026 i enlighet med de uppdrag, inriktning och den finansiering som fastställts.
15. Styrelsen för fastighet stöd och service och styrelsen för logistik ska senast den 30 oktober 2023 teckna serviceöverenskommelser med berörda verksamheter.
16. Regionstyrelsen får i uppdrag att, inom ramen för sin uppsiktspflicht, följa och granska hur styrelser och nämnder genomför sin budget för 2024 och planer för 2025 och 2026.
17. Regionfullmäktige uppdrar åt regionstyrelsen att påbörja ett utvecklingsarbete för att få mer långsiktighet i planeringen med inriktningen att fasa ut den ettåriga budgeten för utförarstyrelserna. Uppdrag och ekonomiska förutsättningar ska i stället utgå från flerårsplaneringen.
18. Hantera budgeterat underskott 2024 genom disponering ur resultatutjämningsreserven om 165 mnkr.
19. Regionfullmäktige fastställer i övrigt i budgeten angivna mål och fokusområden samt inriktningar för 2024 samt plan för 2025–2026.